

Міністерство оборони України

НАКАЗ**начальника Національного університету
оборони України імені Івана Черняховського**08 КВІ 2022

м. Київ

№ 118

Про введення в дію Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Національному університету оборони України імені Івана Черняховського

Відповідно до вимог Законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту” та на виконання рішення Вченої ради університету від 01 квітня 2022 року (протокол № 2) **наказую**:

1. Ввести в дію Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Національному університету оборони України імені Івана Черняховського, що додається.

2. Наказ начальника Національного університету оборони імені Івана Черняховського від 08 вересня 2017 року № 236 “Про затвердження Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Національному університету оборони України імені Івана Черняховського” визнати таким, що втратив чинність.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на начальника штабу – заступника начальника університету.

4. Наказ довести згідно з розрахунком доведення.

Начальник Національного університету оборони
України імені Івана Черняховського
генерал-лейтенант

Анатолій СИРОТЕНКО

Додаток
до наказу начальника Національного
університету оборони України
імені Івана Черняховського
08 КВІ 2022 № 118

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО СИСТЕМУ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ У НАЦІОНАЛЬНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО

Ухвалено Вченою радою
Національного університету
оборони України імені Івана
Черняховського протокол № 2
від 01 квітня 2022 року.

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	3
2. Система забезпечення університетом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості).....	7
3. Структура та організація системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.....	8
4. Політика забезпечення якості освіти Університету.....	10
5. Принципи, процедури та заходи щодо забезпечення якості вищої освіти в Університеті.....	11
6. Моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм в Університеті.....	13
7. Щорічне оцінювання слухачів, науково-педагогічних працівників Університету та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань.....	14
8. Забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом Університету.....	15
9. Забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації.....	16
10. Забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації в дисертаціях, наукових, навчально-методичних працях, що розробляються в Університеті.....	17
11. Інші процедури і заходи.....	19
Додатки.....	21

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського (далі – Положення) визначає концептуальні засади інституційної стратегії якості, механізми її практичної реалізації, шляхи і способи безперервного підвищення якості підготовки військових фахівців із вищою освітою.

1.2. Нормативно-правова основа внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського (далі – Університеті).

Положення розроблене на основі чинних нормативно-правових документів:

Закону України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами).

Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 26.11.2015 № 848-VIII.

Указу Президента України від 25.03.2021 № 121/2021 “Про Стратегію воєнної безпеки України”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 “Про затвердження Національної рамки кваліфікацій” (зі змінами).

Постанови Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 244 “Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти”.

Постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266 “Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти”.

Постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 “Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності”.

Наказу Міністерства оборони України від 09 січня 2020 № 4 “Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти”.

Наказу Міністерства освіти і науки України від 19 лютого 2015 року № 166 “Про деякі питання оприлюднення інформації про діяльність вищих навчальних закладів”.

Наказу Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 року № 977 “Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти”.

Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти стосовно запровадження внутрішньої системи забезпечення якості.

ДСТУ ISO 9000:2015 (Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів).

ДСТУ ISO 9001:2015 (Системи управління якістю).

ДСТУ ISO 9004:2018 (Управління якістю. Якість організації. Настанови щодо досягнення сталого успіху).

Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG).

Статуту Національного університету оборони України імені Івана Черняховського.

Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського.

Положення про академічну доброчесність у Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського.

Положення про атестацію здобувачів вищої освіти в Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського.

Положення про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського.

Положення про інтернаціоналізацію Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського.

Положення про порядок проведення педагогічних (методичних) експериментів у Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського.

Положення про рейтингове оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського.

Положення про науково-методичний центр організації освітньої діяльності Національного університету оборони України імені Івана Черняховського.

Матеріали Положення ґрунтуються також на результатах аналізу вітчизняного і світового досвіду щодо функціонування і прогнозування розвитку вищої військової освіти та здійснення відповідного освітнього моніторингу у провідних ВВНЗ Збройних Сил України.

1.3. Основні поняття та їх визначення (глосарій), що введені Законом України “Про Вищу освіту”, адаптовані до особливостей освітньої діяльності Університету і вживаються у цьому Положенні.

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законом України “Про освіту”, цим Законом та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і

творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом.

Акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти.

Вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти.

Заклад вищої освіти – окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей.

Галузь знань – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти широка предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей.

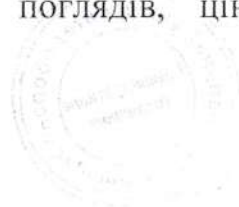
Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС.

Засновник закладу вищої освіти – органи державної влади від імені держави, відповідна рада від імені територіальної громади (громад), фізична та/або юридична особа, рішенням та за рахунок майна яких засновано заклад вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації.

Кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

Компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС.

Ліцензування – процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність відповідно до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності.

Освітня діяльність – діяльність закладів вищої освіти, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів.

Спеціалізація – складова спеціальності, що може визначатися закладом вищої освіти та передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм вищої або післядипломної освіти.

Спеціальність – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти предметна область освіти і науки, яка об'єднує споріднені освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників.

Студентоцентроване навчання – підхід до організації освітнього процесу, що передбачає:

заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу;

створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії;

побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу.

Якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.

II. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УНІВЕРСИТЕТОМ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ (СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ)

2.1. Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти – єдність цільових настанов, принципів і підходів до формування вищим військовим навчальним закладом власної стратегії якості, моніторингу ефективності освітньо-професійної підготовки військових фахівців, вчасної та об'єктивної її сертифікації, постійного підвищення якості освітнього процесу та його результатів.

2.2. Мета системи полягає в реалізації права суб'єктів освітнього процесу на здобуття якісної вищої освіти і продуктивну науково-педагогічну діяльність, досягнення високих показників підготовки військових фахівців на першому (бакалаврському), другому (магістерському), третьому (освітньо-науковому) рівнях вищої освіти за стандартами Європейського простору вищої освіти і НАТО.

2.3. Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти направлена на виконання стратегічних завдань розвитку Університету, відображає його іміджеву політику, спрямована на цілісне і свідоме опанування всіма суб'єктами освітнього процесу європейських академічних цінностей, формування взаємодовіри і співпраці, постійне вдосконалення змісту, методів і засобів навчання, підвищення умов і стандартів освітньо-професійної підготовки військових фахівців із вищою освітою.

2.4. Систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти створено відповідно до законодавчо закріпленого права Університету на автономію. Основне призначення системи полягає в неперервному підвищенні якості підготовки військових фахівців із вищою освітою, у проведенні ліцензування й акредитації освітніх програм в Університеті.

2.5. Система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається із:

1) системи забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);

2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та якості вищої освіти;

3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

2.6. Система забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) передбачає здійснення таких процедур і заходів:

1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;

2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;

3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;

- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів (слухачів, ад'юнктів), за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;
- 9) інших процедур і заходів.

Система забезпечення закладом вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за його поданням оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

ІІІ. СТРУКТУРА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1. Система якості вищої освіти забезпечує якість освітньої діяльності і якість вищої освіти в Університеті.

3.2. Система якості вищої освіти Університету має п'ять рівнів.

Перший рівень – здобувачі освіти Університету та їх ініціативні групи (незалежно від освітніх програм).

На даному рівні здобувачі вищої військової освіти опановують освітні програми та формуються компетентності військового фахівця.

Другий рівень – рівень безпосередньої реалізації освітніх програм, поточного моніторингу: кафедри, науково-методична лабораторія внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності, гаранті освітніх програм, відповідальні за освітні компоненти (начальник (завідувач) кафедрою, науково-педагогічні (наукові) працівники) та ініціативні групи здобувачів освіти за освітньою програмою, роботодавці:

рівень кафедри, що випускає або забезпечує підготовку здобувачів вищої військової освіти за низкою навчальних дисциплін із відповідальністю за якість реалізації й контроль якості освіти;

рівень науково-педагогічного працівника, якому надаються права й відповідальність за забезпечення якості розроблення й реалізації програм конкретних навчальних дисциплін, навчально-методичних матеріалів, впровадження новітніх освітніх технологій та методик.

Третій рівень – рівень впровадження й адміністрування освітніх програм, щорічного моніторингу програм і потреб галузевого ринку праці: структурні підрозділи, які здійснюють освітню діяльність (адміністрація інститутів, центрів), науково-методична лабораторія внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності, органи студентського самоврядування, роботодавців.

Це рівень інститутів, центрів, зона відповідальності яких – якість розробки й реалізації конкретних освітніх програм, підсумкова атестація, розподіл випускників.

Четвертий рівень – заступники начальника Університету за напрямком діяльності, рівень розроблення, експертизи, апробації, моніторингу академічної політики, загально університетських рішень, документів, процедур, проектів: загально університетські структурні підрозділи, дорадчі й консультативні органи, науково-методична лабораторія внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності, органи студентського самоврядування, роботодавці;

П'ятий рівень – рівень прийняття системоутворюючих рішень: Вчена рада (склад і функції якої визначаються Законом України “Про вищу освіту” та Статутом) і начальник Університету (відповідальний за діяльність Університету й Систему якості вищої освіти загалом).

На даному рівні визначається політика в області внутрішнього забезпечення якості вищої військової освіти, ставляться цілі, визначаються нормативно-правові, організаційно-методичні, матеріальні й соціально-психологічні умови організації освітньої діяльності в Університеті.

3.3. Належне функціонування й організація роботи Системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти Університету передбачає розподіл повноважень щодо прийняття рішень між посадовими особами, керівництвом освітніх програм (кафедрами, центрами й інститутами) та загально університетськими структурними підрозділами із залученням слухачів (курсантів), їх органів самоврядування та роботодавців.

3.4. В Університеті організацією внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти займається науково-методична лабораторія внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності, яка є підрозділом науково-методичного відділу аналізу та прогнозу освітньої діяльності та підпорядковується начальнику відділу.

3.5. Основними завданнями науково-методичної лабораторії внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності є:

- моніторинг системи якості освіти шляхом вивчення думки стейкхолдерів щодо організації освітньої діяльності в університеті;

- участь у періодичному перегляді освітніх програм;

- аналіз нормативних документів з питань якості освітньої діяльності;

- розробка нормативних документів (положень, порядків, інструкцій) щодо забезпечення якості освіти та контроль за їх виконанням;

- координація діяльності структурних підрозділів університету з питань реалізації політики та заходів забезпечення якості вищої освіти;

- забезпечення управління системою сприяння та забезпечення академічної доброчесності в Університеті, у тому числі через постійне вдосконалення

системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчально-наукових працях науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти (за напрямком навчальної роботи);

організація опитування здобувачів вищої освіти щодо якості освітнього процесу, освітньої діяльності, освітніх програм, викладання курсів, що проводяться в університеті, та надання рекомендацій щодо покращення якості освіти;

вивчення думки науково-педагогічних працівників щодо якості організації освітнього процесу та освітньої діяльності в університеті;

опитування замовників щодо якості знань, умінь, навичок та набутих компетентностей, необхідних для професійної діяльності випускників університету та надання рекомендацій щодо покращення якості освіти;

вивчення та узагальнення результатів опитування випускників щодо задоволеності отриманою в університеті освітою з наданням відповідних рекомендацій щодо покращення її якості;

запровадження процедур вимірювання якості надання освітніх послуг шляхом тестування та/ або проведенням різних видів контролю;

проведення зрізів знань здобувачів вищої освіти, систематизація діагностичних засобів якості освіти;

моніторинг якості підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників Університету.

IV. ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ УНІВЕРСИТЕТУ

4.1. Політика забезпечення якості освітньої діяльності й вищої освіти Університету (далі – Політика) є складовою його стратегічного менеджменту.

4.2. Політика є публічною й відкритою для всіх учасників освітнього процесу, а також інших зацікавлених сторін (стейкхолдерів).

4.3. Політика враховує національні традиції вищої освіти України й попередній досвід Університету щодо організації освітнього процесу та змісту освіти.

4.4. Політика реалізується через внутрішні процеси забезпечення якості із залученням усіх структурних підрозділів Університету й учасників освітнього процесу.

4.5. Політика створює засади:

забезпечення внутрішніх організаційних процедур і процесів забезпечення якості освітньої діяльності й вищої освіти;

формування критеріїв якості вищої освіти й системи її оцінювання на засадах міжнародного виміру;

формування системи управління процесами та процедурами забезпечення якості освітньої діяльності й вищої освіти;

участі навчальних структурних підрозділів, керівництва Університету й учасників освітнього процесу в реалізації заходів щодо забезпечення якості;

практичної реалізації інноваційних педагогічних і віртуальних технологій в освітньому процесі;

- академічної доброчесності й свободи, а також протидії академічному плагіату;
- запобігання нетолерантності чи дискредитації щодо здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників;
- залучення зовнішніх зацікавлених сторін до забезпечення якості;
- інтеграції наукової й освітньої діяльності Університету та ефективного використання результатів наукових досліджень в освітньому процесі;
- забезпечення особистісного розвитку й творчої самореалізації науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти.

V. ПРИНЦИПИ, ПРОЦЕДУРИ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ

5.1. Основними принципами системи забезпечення якості вищої освіти в Університеті визначено такі:

усвідомлення усіма співробітниками Університету відповідальності за якість вищої освіти, що надається;

узгодженість внутрішніх і зовнішніх механізмів забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти;

системність, цілісність, наступність у реалізації процедур, заходів, механізмів забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Університеті;

пріоритетність автономних прав Університету при розробленні, затвердженні, реалізації, оновленні системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти;

об'єктивність, прозорість, відкритість інституційних процедур оцінювання викладачів, слухачів (студентів, ад'юнктів), перегляду освітніх програм тощо;

звітність, консультативність, зворотній зв'язок;

субсидіарність (управління якістю освітньої діяльності та якості вищої освіти здійснюється за схемою "знизу-вверх", передбачає делегування більшості управлінських повноважень із забезпечення якості компетентним учасникам освітнього процесу, здатним самостійно реалізовувати внутрішні механізми і процедури та досягати успіху);

партнерський характер взаємодії, спільна відповідальність за якість вищої освіти всіх учасників освітнього процесу в Університеті;

безперервність удосконалення механізмів і процедур інституційного забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти;

недискримінаційність (результати проведених внутрішніх процедур оцінювання якості освітньої діяльності та вищої освіти не можуть використовуватися з метою приниження особистісної честі й гідності тих, кого оцінюють, як підстава для виключення з Університету за неуспішність, відмови про допуск до атестації та розірвання трудової угоди (контракту) тощо);

спрямованість на постійне поліпшення якості та формування корпоративної культури якості освітньої діяльності та вищої освіти в Університеті;

відповідність розробленої в Університеті нормативно-правової бази державним та європейським освітнім стандартам і особливостям розвитку основних складових сектору безпеки і оборони України та їх сумісності з відповідними документами країн-членів НАТО;

інтеграція освіти в Університеті в загальнодержавну систему освіти, в Європейський простір вищої освіти за умови збереження та розвитку досягнень і прогресивних здобутків національної військової школи, органічний зв'язок освіти зі світовою та національною історією, культурою, традиціями;

пріоритетність військово-професійної спрямованості та національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти Університету;

гнучкість і прогностичність системи підготовки військових фахівців;

органічний зв'язок функціонування Університету з діяльністю військ (сил) та випереджувальний характер підготовки військових фахівців відповідно до потреб розвитку Збройних Сил України;

інтеграція освітнього процесу в Університеті з науковою, науково-технічною та інноваційною діяльністю, розвиток наукових шкіл;

гуманізація та гуманітаризація військової освіти, пріоритетність загальнолюдських цінностей;

незалежність здобуття військової освіти від впливу політичних партій, громадських та релігійних організацій.

5.2. Процедури та заходи системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти в Університеті:

планування освітньої діяльності на засадах компетентнісного та міждисциплінарного підходів, пріоритетності практичного спрямування навчання з урахуванням передового досвіду щодо планування освітнього процесу у національних вишах та військових навчальних закладах країн-членів НАТО;

приведення змісту освіти у відповідність до потреб сил оборони та сучасних вимог з урахуванням досвіду антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил, бойових дій та міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки, пріоритетів військово-професійної спрямованості навчання;

професійний розвиток наукових, науково-педагогічних працівників для якісного забезпечення освітньої, наукової, науково-методичної та інших видів діяльності в Університеті;

психологічний відбір кандидатів на навчання та супроводження освітньої діяльності здобувачів вищої освіти протягом усього терміну їх підготовки в Університеті;

формування у слухачів професійних, світоглядних, морально-бойових якостей громадянина-патріота – захисника Вітчизни, етичних цінностей; способів мислення; творчого потенціалу і потреби щодо самовдосконалення та самоосвіти протягом служби;

впровадження в освітній процес Університету передових методик і педагогічних технологій (технологій дистанційного навчання), у тому числі тих, що застосовуються при підготовці збройних сил країн-членів НАТО і можуть бути адаптовані до особливостей підготовки слухачів Університету;

удосконалення системи підготовки військових фахівців з інформаційної, інформаційно-психологічної, кібернетичної безпеки за існуючими спеціальностями з урахуванням сучасних видів і форм інформаційно-психологічного впливу противника та необхідності впровадження наступальності заходів щодо політики інформаційної безпеки;

активізація міжнародного співробітництва у сфері військової освіти з провідними країнами світу та відповідними структурами країн-членів НАТО, інтенсифікація участі особового складу НУОУ у міжнародних навчаннях, тренувальних місіях, тренінгах, освітніх програмах, консультаціях, стажуваннях та інших заходах, у першу чергу, в рамках програм НАТО “Удосконалення військової освіти (DEEP)” із залученням відряджених для цього відповідних інструкторів та викладачів;

розвиток мовної підготовки військових фахівців з досягненням ними рівня достатнього для ефективного впровадження євроатлантичних стандартів, участі в заходах міжнародного оборонного співробітництва, міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки;

проведення і аналіз результатів семестрового контролю, результатів атестації випускників на кафедрах (випускових кафедрах) і вчених радах інститутів;

експертиза рукописів підручників і навчальних посібників експертною радою з навчальних видань та рукописів, методичних розробок методичними комісіями інститутів;

визначення щорічного рейтингу кожного слухача, науково-педагогічного працівника та комплексного рейтингу підрозділів Університету (кафедр та інститутів).

VI. МОНІТОРИНГ ТА ПЕРІОДИЧНИЙ ПЕРЕГЛЯД ОСВІТНІХ ПРОГРАМ В УНІВЕРСИТЕТІ

6.1. Освітня програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

6.2. Періодичний перегляд освітніх програм відбувається за результатами їхнього моніторингу як системи періодичного аналізу та оцінювання змісту освітніх програм з метою визначення відповідності отриманих результатів освітнім стандартам та постійного удосконалення освітніх програм відповідно до перспектив розвитку ЗС України.

6.3. Зміст освітніх програм Університету формується з урахуванням: пріоритетів національних інтересів і національної безпеки; змін, що відбуваються в економіці, політиці, соціальних відносинах і суспільній свідомості;

новітніх досягнень науки, техніки, технологій і культури, що забезпечують широкий науковий світогляд слухача;
перспектив розвитку воєнної науки, озброєння та військової техніки, способів ведення збройної боротьби;
досвіду застосування ЗС України, набутого в антитерористичній операції;
результатів аналізу відгуків на випускників Університету.

6.4. Вимоги до освітньої програми визначаються стандартом вищої освіти і містять у собі такі складники:

обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;

перелік компетентностей випускника;

нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;

форми атестації здобувачів вищої освіти;

вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

VII. ЩОРІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ СЛУХАЧІВ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ УНІВЕРСИТЕТУ ТА РЕГУЛЯРНЕ ОПРИЛЮДНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТАКИХ ОЦІНЮВАНЬ

7.1. Форми контролю якості опанування освітніх компонентів здобувачами вищої освіти визначаються освітньою програмою та навчальним планом.

7.2. Форма проведення атестації здобувачів вищої освіти визначається відповідним стандартом вищої освіти, освітньою програмою і навчальним планом.

7.3. Для визначення рівнів освітньо-професійної підготовки слухачів використовуються формалізовані багатоваріантні засоби контролю (тестові завдання, контрольні роботи, вправи, кейси тощо), виконання яких строго регламентовано в часі (90 хв.), місці проведення (спеціально обладнане приміщення), кількості екзаменаторів.

7.4. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться на основі рейтингової системи, яка детально розкриває критерії оцінювання рівня здобутих компетентностей відповідно до програми навчальної дисципліни. Опис рейтингової системи оцінювання є складовою робочої програми навчальної дисципліни (освітньої компоненти) та завчасно доводиться до відома здобувачів.

7.5. Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням до оцінок за національною шкалою (табл. 1).

**Шкала оцінювання слухачів Університету під час проведення
контрольних процедур і заходів**

100-бальна шкала оцінювання	Відсоток тих, хто зазвичай успішно досягає відповідної оцінки	Національна шкала оцінювання
90-100	10	Відмінно
80-89	25	Дуже добре
65-79	30	Добре
55-64	25	Задовільно
50-54	10	Достатньо
35-49		Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34		Неприйнятно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни

7.6. За результатами щорічного оцінювання здобувачів вищої освіти складаються відповідні рейтинги як комплексна кількісна оцінка рівня сформованості визначених в освітньо-професійній (освітньо-науковій) програмі компетентностей за певний період навчання слухача, що фіксує його місце в ряду аналогічних оцінок інших слухачів в інституті, університеті (додаток А).

7.7. Щорічне оцінювання науково-педагогічних працівників Університету:

7.7.1. В основу щорічного оцінювання науково-педагогічних працівників Університету покладено результати навчальної, методичної, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. При цьому застосовуються такі методики: рейтингової самооцінки (додаток Б); оцінки якості проведених навчальних занять “викладач очима слухача” (додаток В).

7.7.2. За результатами щорічного оцінювання навчальної, методичної, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності науково-педагогічного працівника складається інтегральний рейтинг як комплексна оцінка якості діяльності науково-педагогічного працівника, яка фіксує його місце в ряду аналогічних оцінок інших науково-педагогічних працівників кафедри, інституту, університету. Також складається рейтинг кафедр (додаток Г) та визначається рівень психологічного клімату колективу (додаток Д).

VIII. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЯВНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ УНІВЕРСИТЕТУ

8.1. Ефективному управлінню якістю освітньої діяльності в Університеті сприяє система електронного документообігу.

8.2. Основними складовими системи збору та аналізу інформації є бази даних з основних напрямів та результатів діяльності Університету, а саме:

- організації освітнього процесу;
- формування контингенту слухачів Університету;
- кадрового забезпечення освітньої та наукової діяльності (з урахуванням прогнозованої плинності кадрів);
- ресурсного забезпечення освітнього процесу та науково-дослідної роботи;
- рейтингове оцінювання слухачів та наукових, науково-педагогічних працівників Університету.

8.3. Система електронного документообігу передбачає наявність академічного і відомчого стандарту документообігу, підсистеми електронного підпису, шаблонів електронних документів та системи їхнього редагування, програмного забезпечення електронного документообігу.

8.4. Інформаційні системи дозволяють забезпечити моніторинг якості діяльності Університету та прийняття ефективних управлінських рішень щодо її покращення.

8.5. Система охоплює всі етапи навчання, пристосована до змін процесів та методів управління, припускає можливість змін в ієрархічній структурі організації. Документація, що формується, узгоджена з діючою в Україні нормативною базою

8.6. Створення та використання електронної системи збору і аналізу інформації щодо освітньої діяльності покладається на навчально-методичний центр організації освітньої діяльності Університету з метою внутрішнього забезпечення якості вищої військової освіти.

ІХ. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОСВІТНІ ПРОГРАМИ, СТУПЕНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА КВАЛІФІКАЦІЇ

9.1. Публічність інформації про діяльність Університету забезпечується відповідно до вимог Закону України “Про вищу освіту”, постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 “Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності” (зі змінами)

9.2. Інформація, яка оприлюднена на офіційному веб-сайті Університету <http://nuou.org.ua> відповідно до вимог Законів України “Про вищу освіту” та “Про освіту”:

- документи, що регламентують діяльність Університету;
- керівний склад Університету;
- інформація про підрозділи Університету;
- інформація та документи пов’язані з організацією освітнього процесу;
- інформація для вступників;
- інформація про наукову діяльність Університету;
- інша інформація про процедури й результати прийняття рішень під час провадження діяльності у сфері вищої освіти;

9.3. Інформація, що підлягає оприлюдненню на офіційному сайті Університету систематично оновлюється.

Х. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ, ФАБРИКАЦІЇ ЧИ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ В ДИСЕРТАЦІЯХ, НАУКОВИХ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЯХ, КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБОТАХ ЩО РОЗРОБЛЯЮТЬСЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

10.1. Система запобігання та виявлення академічного плагіату функціонує відповідно до вимог Закону України “Про авторське право і суміжні права” та Статуту Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства).

Систему запроваджено з метою підвищення якості навчання, розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та формування звички до сумлінного дотримання вимог наукової етики, активізації самостійності та індивідуальності при створенні авторського твору та підвищенні відповідальності з боку науково-педагогічних та наукових працівників, докторантів, ад’юнктів, слухачів (курсантів) усіх форм навчання за порушення загальноприйнятих правил.

10.2. Система запобігання та виявлення академічного плагіату спрямована на формування академічної етики та поваги до інтелектуальних надбань і покликана сприяти впровадженню практики належного цитування через визначення поняття та форм плагіату, методів запобігання його поширенню, процедури розгляду та фіксування фактів плагіату, а також формалізацію можливих наслідків його вчинення у межах університету.

10.3. Система запобігання та виявлення академічного плагіату розповсюджується на наукові та навчальні праці науково-педагогічного, наукового складу та інших працівників університету, докторантів, ад’юнктів, осіб, прикріплених до університету з метою здобуття ступеня доктора філософії (кандидата наук), доктора наук поза ад’юнктурою, докторантурою та слухачів.

10.4. Виявлення випадку академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації в дисертаціях, наукових, навчально-методичних працях здійснюється на таких етапах:

проведення засідань кафедр (центрів), вчених рад інститутів, Вченої ради університету під час обговорення та ухвалення рішення щодо їх подальшого захисту або/та опублікування;

розгляду статей редакцією наукових видань та рецензування їх з метою включення до збірників;

перевірки у науково-методичному центрі організації наукової та науково-технічної діяльності звітів про науково-дослідні роботи, що виконуються згідно з річним планом наукової і науково-технічної діяльності Університету;

розгляду дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії та доктора наук спеціалізованими вченими радами;

проведення перевірки наукових, навчальних та методичних праць наукових, науково-педагогічних працівників, слухачів (курсантів), ад’юнктів та

докторантів на оригінальність із використанням відповідних програмно-технічних засобів.

10.5. Запобігання академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації в дисертаціях, наукових, навчально-методичних працях забезпечується:

ознайомленням осіб, які виконують наукові, навчальні та методичні праці, а також залучені до їх рецензування, з правилами наукової етики;

дотриманням вимог до написання письмових праць, правил оформлення джерел та цитувань;

акцентуванням уваги авторів наукових, навчальних та методичних праць на обов'язковості самостійності роботи, коректного використання інформації з інших джерел та уникнення академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації;

наданням творчої спрямованості завданням щодо написання контрольних та курсових робіт, що сприяють розвитку науково-дослідних, самостійних та інноваційних підходів до їх виконання;

ознайомленням із вимогами цього Положення.

10.6. Для забезпечення запобігання академічному плагіату, фабрикації чи фальсифікації та контролю за додержанням правил наукової етики авторами, які подають матеріали для опублікування або оприлюднення у наукових виданнях, на кожній кафедрі (в центрі) рішенням начальників кафедр (центрів) із числа їх науково-педагогічних або наукових працівників призначаються особи, відповідальні за перевірку праць на оригінальність і відсутність неправомірних запозичень, у тому числі і за допомогою програмно-технічних засобів.

10.7. Відповідальною особою під час перевірки застосовуються принаймні дві програми для пошуку і виявлення академічного плагіату. Залежно від завдання перевірки (перевірка тексту, таблиць, рисунків тощо) особа, яка здійснює перевірку, використовує сервіс UNICHECK, або обирає самостійно програми, які знаходяться у відкритому доступі у мережі Інтернет ("Etxt Антиплагиат", "Advego Plagiatus", "Shingles Expert" тощо) і функціональні можливості якої максимально відповідають меті перевірки.

Обов'язковій перевірці підлягає не менше 25% роботи, але не менше 1,5 авторського аркуша. Твори, обсяг яких є меншим ніж 1,5 авторського аркуша, підлягають перевірці на академічний плагіат у повному обсязі (за винятком титульної сторінки, змісту, переліку використаних джерел та додатків).

Під час перевірки використовується орієнтовна шкала (у відсотках оригінального тексту до загального обсягу матеріалу):

висока оригінальність (91–100%) – роботу допускають до захисту та/або опублікування;

середня оригінальність (71–90%) – роботу допускають до захисту та/або опублікування;

низька оригінальність (51–70%) – робота потребує доопрацювання та повторної перевірки;

дуже низька оригінальність (50% і нижче) – роботу відхиляють без розгляду.

За результатами перевірки надається висновок щодо рівня оригінальності.

10.8. Відомості з висновку щодо рівня оригінальності роботи зазначаються у протоколі засідання кафедри (центру) і враховуються під час формування рішення щодо можливості її захисту та/або опублікування.

10.9. Виконання перевірки відповідальною особою здійснюється у межах загального навантаження наукових та науково-педагогічних працівників.

10.10. У випадках виявлення ознак академічного плагіату в опублікованих наукових, навчально-методичних працях (монографіях, підручниках, навчальних посібниках, статтях, тезах, препринтах, дисертаційних роботах, рефератах, розрахункових, графічних, розрахунково-графічних роботах), курсових, кваліфікаційних (магістерських) роботах (проектах)), особа, яка виявила його, зобов'язана письмово повідомити про це заступника начальника університету з навчальної роботи (заступника начальника університету з наукової роботи).

10.11. Моніторинг системи виявлення та запобігання академічному плагіату, фабрикації чи фальсифікації в наукових та навчально-методичних працях проводиться науково-методичним центром організації освітньої діяльності та науково-методичним центром наукової та науково-технічної діяльності відповідно до розподілу повноважень шляхом перевірки роботи відповідальних осіб та вибіркової перевірки праць.

XI. ІНШІ ПРОЦЕДУРИ І ЗАХОДИ

11.1. Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти Університету передбачає проведення контролю якості викладання навчального процесу та підготовки військових фахівців, який здійснюється у вигляді:

- взаємовідвідувань;
- пробних занять;
- відкритих занять;
- контролю навчальних занять;
- експертного оцінювання;
- анкетування;
- самооцінювання.

11.2. Взаємовідвідування – форма взаємного контролю та навчання, ефективна форма переймання професійного досвіду колег і вдосконалення педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників.

11.3. Пробні заняття проводяться з метою визначення готовності науково-педагогічних працівників до самостійного проведення навчальних занять, а також вироблення методики проведення навчальних занять з нових тем і питань. Пробні заняття проводяться без здобувачів вищої освіти.

11.4. Відкриті заняття проводяться відповідно до розкладу навчальних занять з метою обміну досвідом, надання допомоги науково-педагогічним

працівникам з організації занять і вдосконалення методики їх проведення. До участі у них залучаються досвідчені науково-педагогічні працівники, якими після заняття проводиться детальний аналіз заняття, визначаються позитивні моменти, а також надаються рекомендації щодо підвищення ефективності методики проведення заняття.

11.5. Контроль навчальних занять проводиться начальником Університету та його заступниками, начальниками (заступниками начальника) центрів, начальниками (заступниками начальників) інститутів, начальниками (заступниками начальників) кафедр, з метою визначення наукового і методичного рівнів проведення навчального заняття, ступеня досягнення навчальної і виховної мети, рівня підготовки особи, яка проводить заняття, підвищення якості навчання і виховання здобувачів вищої освіти, виявлення позитивного досвіду та недоліків у навчанні, надання допомоги кафедрам у покращенні освітнього процесу.

11.6. Експертне оцінювання якості викладання виконують за наявності конфліктних ситуацій, що пов'язані з діяльністю викладача. Для здійснення експертного оцінювання з викладачів кафедри чи осіб, яким делеговані повноваження виконувати оцінювання, створюється комісія.

11.7. Анкетування здійснюють з метою оцінювання рівня задоволеності вимог здобувачів вищої освіти щодо якості викладання та педагогічної майстерності викладачів.

11.8. Самооцінювання здійснює викладач самостійно, визначаючи результативність виконаних ним навчальної, методичної, наукової та організаційної видів робіт за звітний період. Порядок самооцінювання роботи викладача регламентує "Положення про рейтингове оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників Національного університету оборони України імені Івана Черняховського".

Начальник науково-методичного центру
організації освітньої діяльності
полковник

Микола ПАЛАМАР

Додатки

Додаток А

Методика

рейтингового оцінювання якості освіти та визначення рейтингу слухачів

Рейтинг якості освіти слухача – це інтегральний показник якості його розвитку на певному етапі. Такий показник визначає якість отриманих знань і вмінь з окремих дисциплін, а також систематичність у роботі, активність, творчість, самостійність особистості. Рейтинг відтворює якісні, динамічні зміни в підготовці слухача, передбачає періодичне ранжування особистості випускників (за семестр та навчальний рік, за декілька курсів та у підсумку).

Метою рейтингового оцінювання якості освіти та визначення рейтингу слухача є:

- інтенсифікація освітнього процесу та підвищення якості підготовки фахівців;

- заохочення вибору слухачами (далі – здобувачі вищої військової освіти – ЗВВО) додаткових навчальних дисциплін (розділів, тем, модулів), посилення індивідуалізації навчання;

- ранжування ЗВВО в межах університету, інституту, напряму підготовки або спеціальності (окремої навчальної групи) за рівнем підготовки та обґрунтоване надання різних пільг (направлення на навчання за міжнародним обміном, установлення іменної стипендії тощо);

- встановлення зворотного зв'язку за результатами навчання з кожним слухачем на визначених етапах навчання та своєчасне коригування його навчальної діяльності;

- підвищення об'єктивності оцінювання рівня підготовки ЗВВО;

- стимулювання систематичної самостійної роботи слухачів протягом усього семестру і підвищення якості їх знань, зменшення відрахувань;

- забезпечення змагальності та здорової конкуренції у навчанні;

- розвиток у ЗВВО інтересу до навчання, підвищення їх мотивації до наполегливого навчання та відповідальності за результати навчальної діяльності, спонукання до дотримання навчальної дисципліни;

- виявлення та розвиток творчих здібностей слухачів, заохочення до результативної творчої роботи (участь у конкурсах робіт, олімпіадах, наукових конференціях, науково-технічній творчості та ін.);

- зменшення психологічних, емоційних і фізичних перевантажень у період екзаменаційних сесій.

Рейтингове оцінювання якості освіти та визначення рейтингу слухачів складається з оцінювання навчальних досягнень ЗВВО, рейтингових оцінок з навчальних дисциплін, що трансформуються в семестровий та інтегральний рейтинги.

Рейтинг з навчальної дисципліни RD – це кількісна оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння ЗВВО певної навчальної дисципліни та якості його навчальної діяльності протягом семестру. RD формується як сума всіх рейтингових оцінок r_k (певні бали, які отримує слухач за наслідками екзамену (заліку), за виконання індивідуальних семестрових завдань, передбачених навчальним планом, балів за захист курсових робіт, а також за результатами поточного контролю на практичних і семінарських заняттях тощо), а також заохочувальних та штрафних балів r_s .

$$RD = \sum_k r_k + \sum_s r_s. \quad (A.1)$$

Семестровий рейтинг $R(t)$ – відображає успішність навчання слухача з усіх дисциплін, вивчення яких відповідно до навчального робочого плану та індивідуального плану слухача закінчується у певному семестрі будь-якою атестацією (екзаменом, заліком, диференційованим заліком), а також активність та результативність його творчої роботи. Семестровий рейтинг кожного слухача підраховується після закінчення чергового семестру на підставі екзаменаційних відомостей та документів, що підтверджують результативність творчої роботи ЗВВО.

$$R_n(t) = \sum_i b_i q_{in}(t) + \sum_j r_j n_{jn}(t), \quad (A.2)$$

де $R_n(t)$ – рейтинг n - ЗВВО за t - семестр (t – порядковий номер семестру);

b_i – ваговий коефіцієнт i дисципліни, який дорівнює кількості кредитів цієї дисципліни;

$q_{in}(t)$ – екзаменаційна оцінка n - ЗВВО по i -дисципліні у t -семестрі;

r_j – ваговий коефіцієнт j -рівня результативності творчої роботи;

$n_{jn}(t)$ – кількість творчих досягнень j -рівня n - ЗВВО у t -семестрі.

Нормативне значення семестрового рейтингу є максимально можливе значення семестрового рейтингу за всіма дисциплінами, вивчення яких, відповідно до навчального плану, закінчується у певному семестрі будь-якою атестацією

$$R_n(t) = \sum_i^{m_n(t)} b_i \hat{q}_i, \quad (A.3)$$

де $m_n(t)$ – кількість дисциплін навчального плану, для яких у t -семестрі передбачена атестація;

$\hat{q}_i$ – максимальна оцінка при семестровому контролі,

$$\hat{q}_i = \begin{cases} 5 - \text{для екзаменів та диференційованих заліків;} \\ 3 - \text{для заліків.} \end{cases}$$

Нормований семестровий рейтинг – це відносний показник, що виражається у відсотках від нормативного значення та забезпечує порівняння якості навчання слухача різних спеціальностей (спеціалізацій) у певному семестрі.

$$\tilde{R}_n(t) = \frac{R_n(t)}{R_n(t)} \cdot 100\%. \quad (\text{A.4})$$

Інтегральний рейтинг $RI(T)$ відображає успішність навчання ЗВВО в цілому за попередній період (T) навчання. Інтегральний рейтинг кожного слухача підраховується після закінчення чергового семестру на підставі попередніх семестрових рейтингів разом із останнім.

$$RI_n(T) = \sum_{t=1}^T R_n(t). \quad (\text{A.5})$$

Нормований інтегральний рейтинг слухача це відносний показник, що виражається у відсотках від нормативного значення та забезпечує порівняння рівня підготовки ЗВВО різних напрямів і спеціальностей.

$$\tilde{RI}_n(T) = \frac{RI_n(T)}{RI_n(T)} \cdot 100\%, \quad (\text{A.6})$$

де $RI_n(T)$ – нормативне значення інтегрального рейтингу T -семестру, що дорівнює сумі нормативних значень семестрових рейтингів за всі попередні семестри, включаючи останній:

$$RI_n(T) = \sum_{t=1}^T R_n(t). \quad (\text{A.7})$$

Рейтинг слухача – це його місце (ранг) у навчальній групі (на курсі, інституті, в університеті), що визначається ранжуванням нормованих семестрових або нормованих інтегральних рейтингів ЗВВО. У випадку рівності індивідуальних рейтингів слухачам дається один ранг.

Запропонована методика не скасовує традиційну систему оцінювання, а існує поряд з нею, робить систему оцінювання більш гнучкішою, об'єктивнішою і сприяє систематичній та активній самостійної роботі слухачів протягом усього періоду навчання, забезпечує здорову конкуренцію між ними у навчанні, сприяє виявленню і розвитку творчих здібностей слухачів.

Рейтинг з дисципліни активізує роботу слухача протягом семестру, примушує їх працювати систематично та самостійно, забезпечує змагальність навчання, розширює можливості для всебічного розкриття здібностей ЗВВО, індивідуалізує навчання, розширює рамки самостійної роботи та істотно змінює взаємовідносини у ланцюжку “викладач – слухач”, створює атмосферу співпраці.

Рішення про особливості рейтингу з дисциплін кафедри, про методику його розрахунку та принципи використання приймається кожною кафедрою самостійно.

Положення про рейтингову систему оцінки (далі – РСО) з дисциплін кафедри на початку навчального року доводиться до начальників відповідних інститутів і слухачів та протягом року залишається незмінною.

Рейтинг з дисципліни формується як сума рейтингових балів ($A1$), нарахованих слухачу за виконання курсових робіт та індивідуальних семестрових завдань, що передбачені робочою навчальною програмою, а також балів за наслідками поточного контролю (опитування ЗВВО, експрес-контроль, за роботу на семінарських заняттях тощо).

Для дисципліни, що вивчається два чи більше семестрів, з одним іспитом в останньому семестрі, RD формується як сума всіх рейтингових оцінок, заохочувальних та штрафних балів за всі попередні семестри.

Рейтинг з дисципліни розраховується за R – бальною шкалою. Враховуючи обсяг кожної дисципліни та її особливості кафедри визначають розмір R шкали. Це може бути 100, 50, 30 балів тощо.

Кафедра визначає для кожної дисципліни різновиди й терміни контрольних заходів протягом семестру та максимальні бали їх оцінки ($\hat{r}_k$ – вагові бали), а також критерії оцінювання. Сума вагових балів повинна дорівнювати R .

$$R = \sum_k \hat{r}_k . \quad (A.8)$$

За рішенням кафедри за виконання творчих робіт з дисципліни, які не враховуються при обчисленні семестрового та інтегрального рейтингів (наприклад, доповіді на відповідних конференціях, участь у конкурсах робіт, виконання завдань по вдосконаленню дидактичних матеріалів з дисципліни та ін.), слухачам можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Можуть також передбачатися штрафні (зі знаком “мінус”) бали за несвоєчасне виконання індивідуальних семестрових завдань, пропуски практичних та семінарських занять тощо.

Для виставлення оцінок RD переводиться у традиційні оцінки відповідно до таблиці А.1. Рейтинг менше $0,50R$ балів еквівалентний оцінці незадовільно (“не зараховано”).

Таблиця А.1

Рейтинг з дисципліни

Значення рейтингу з дисципліни	Оцінка
$0,50R \leq RD < 0,54R$	Достатньо
$0,55R \leq RD < 0,64R$	Задовільно
$0,65R \leq RD < 0,79R$	Добре
$0,80R \leq RD < 0,89R$	Дуже добре
$0,9R \leq RD$	Відмінно

Відповідно до положень про організацію освітнього процесу в Університеті, умовами допуску слухача до екзамену (заліку) з дисципліни є виконання всіх індивідуальних семестрових завдань.

У РСО повинно бути забезпечено слухачам можливість до початку екзаменаційної сесії підвищити свій рейтинг з дисципліни та отримати допуск до семестрового іспиту.

Семестровий рейтинг заохочує вибір слухачем додаткових дисциплін (розділів, тем) та результативну творчу роботу.

Семестровий рейтинг слухача обчислюється після закінчення кожної сесії на підставі екзаменаційних відомостей та відомостей про результати творчої роботи ЗВВО у семестрі.

Результати творчої роботи слухача у кожному семестрі обговорюються на відповідних кафедрах. У відомостях за підписом начальника (завідувача) кафедри вказується сутність творчої роботи, прізвище, ім'я та по батькові слухачів, які її виконали, шифри навчальних груп.

Рейтингові бали за творчу роботу ЗВВО обчислюються з урахуванням рівнів результативності цієї роботи. Відповідні значення вагових коефіцієнтів визначаються згідно з таблицею А.2.

Таблиця А.2

Визначення результатів творчої роботи слухача

Результати творчої роботи слухача	Рівень результативності та вагові коефіцієнти
Стаття у збірнику ВВНЗ, призове місце на конкурсі наукових робіт, доповідь на інститутській науковій конференції, раціоналізаторська пропозиція та ін.	I рівень, інститутський $r_1 = 2$
Ті ж досягнення на заходах університетського рівня, декілька досягнень I рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, університетський $r_2 = 4$
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН України, декілька досягнень II рівня, участь у всеукраїнських виставках, отримання державного патенту, прийняття до розгляду заявки на закордонне патентування.	III рівень, міністерський, міжвузівський $r_3 = 8$
Статті у міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних конкурсах та виставках, заявки на закордонне патентування.	IV рівень, міжнародний $r_4 = 10$

Примітка. При прийнятті до розгляду заявки на патент нараховується рейтинговий бал, який дорівнює 4, а після отримання патенту на цю заявку – нараховується додатково 4 бали, таким чином, винахід оцінюється 8 балами. Аналогічно ведеться рахунок балів при закордонному патентуванні, тобто $8+2=10$. Якщо є співавтори, ваговий коефіцієнт r_j поділяється на їх кількість.

При визначенні $R(t)$ враховуються екзаменаційні оцінки та заліки ("зараховано" враховується як оцінка "3") з дисциплін, вивчення яких відповідно до навчального робочого плану та індивідуального плану слухача закінчується у t-семестрі.

Застосування рейтингової системи оцінювання (PCO). Сутність PCO з дисципліни, тобто усі “правила гри”, слухачу надаються заздалегідь, і вони не міняються протягом семестру. Рейтинг з дисципліни ведеться на кафедрі науково-педагогічним працівником (далі – викладач), який проводить заняття в навчальній групі з певної дисципліни. Якщо у PCO з дисципліни передбачено проведення експрес-контролів на лекційних заняттях, то їх результати лектор передає для розрахунку науково-педагогічному працівнику, який проводить групові заняття.

Слухачі своєчасно інформується про всі отримані рейтингові оцінки та поточне значення рейтингу з дисципліни. Забезпечується гласність результатів, шляхом систематичного роздрукування рейтинг-листів.

Щомісяця індивідуальні рейтинги слухачів з окремих дисциплін заноситься у базу даних відповідної кафедри і слугують надалі для корегування освітнього процесу та управління освітньою діяльністю кожного слухача.

Атестація слухача з навчальної дисципліни, здійснюється за результатами підсумкового значення рейтингу з дисципліни. Слухачі, що набрали протягом семестру рейтинг з дисципліни менше 0,6R, зобов'язані до початку екзаменаційної сесії підвищити його, інакше вони не допускаються до іспиту з цієї дисципліни і мають академічну заборгованість (якщо кафедра прийняла ці додаткові умови допуску).

По закінченні екзаменаційної сесії обчислюються семестрові та інтегральні рейтинги ЗВВО, їх нормовані значення, та оприлюднюються ці результати.

На підставі нормованого семестрового рейтингу проводиться ранжування слухачів в інституті, в університеті.

Змістова складова рейтингового оцінювання слухача має бути гармонізована зі змістом загальних, фахових (загально-професійних компетентностей за спеціальністю, військово-професійних компетентностей за спеціальністю та професійно-спеціальних компетентностей за спеціалізацією, визначених освітньо-професійними програмами офіцерів оперативно-стратегічного та оперативно-тактичного рівнів другого (магістерського) рівня освіти. Визначені компетентності трансформуються в освітні компоненти навчальних дисциплін за циклами загальної, загально-професійної, військово-професійної, професійно-спеціальної та практичної видів підготовки фахівців з вищою військовою оперативно-стратегічною та оперативно-тактичною освітою.

Атестація слухача з навчальних дисциплін є складовою підсумкового за весь період навчання в Університеті інтегрального рейтингу.

Методика
рейтингового самооцінювання результатів діяльності
науково-педагогічного працівника

Кожен з науково-педагогічних працівників, окрім оцінювання рівня його професійної діяльності керівництвом Університету, структурного підрозділу, колегами та здобувачами вищої освіти, має здійснювати самооцінювання за певними показниками.

Технологія самооцінювання передбачає проведення науково-педагогічним працівником визначених формалізованих процедур за відповідними показниками і коефіцієнтами з таких розділів: формальний науково-педагогічний статус; навчальна діяльність; методична діяльність; наукова та науково-технічна діяльність, які у вигляді табличних даних подаються до ПМК, кафедри. Три останні розділи є пріоритетними у рейтинговому самооцінюванні і обчислюються за формулою Б.1 відповідно до показників Таблиці Б.1. Варіант подібного оцінювання представлено далі.

$$R_c = \sum_{i=1}^4 \alpha_i R_i, \quad (\text{Б.1})$$

де: R_c – результат самооцінювання;

α_i – i -ий ваговий коефіцієнт значимості кожної із складових самооцінювання;

R_i – i -та складова самооцінювання.

Таблиця Б.1

Основні види діяльності науково-педагогічного працівника
та їх вагові коефіцієнти (варіант)

№ з/п	Найменування видів діяльності	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення складових самооці- нювання
		умовні позначення	числові значення	
1.	Навчальна діяльність	α_1	0,50	R_1
2.	Методична діяльність	α_2	0,30	R_2
3.	Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність	α_3	0,15	R_3
4.	Організаційна діяльність	α_4	0,05	R_4
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Вагові коефіцієнти складових кожного з видів діяльності визначаються методом експертних оцінок на кафедрі, інституті, Університеті і можуть різнитися з чисельним показниками, наведеними в Таблиці Б.1. Вони застосовуються науково-педагогічними працівниками кафедри у ході самооцінювання за основними складовими освітнього процесу.

1. Складова самооцінювання НПП з навчальної діяльності – R_1 , як повнота виконання викладачем навчального навантаження – визначається за показниками наведеними в таблиці Б.2

Таблиця Б.2

Складова самооцінювання НПП з навчальної діяльності – R_1 , як повнота виконання викладачем навчального навантаження

	Показники	Коефіцієнти вагомості
	Інтегральний показник рейтингу НПП з навчальної діяльності	1,0
1.	Проведення навчальних занять за розкладом (з визначенням окремих видів навчальних занять)	Визначаються у ВНЗ методом проведення експертного оцінювання
2.	Керівництво військовим стажуванням слухачів	
3.	Керівництво курсовими, магістерськими роботами, виконанням індивідуальних навчальних планів слухачами	
4.	Проведення контрольних навчальних заходів	
5.	Інші показники	

Кожний із зазначених в таблиці показників має бути диференційований на кафедрі (в Університеті) до рівня критеріїв які можуть бути оцінено кожним НПП. Наприклад – проведення контрольних навчальних заходів: екзамени; заліки; захист курсових, магістерських робіт; випускні екзамени; вступні випробування тощо.

Складова самооцінювання НПП з навчальної діяльності – R_1 , як рівень повноти виконання навчального навантаження – обчислюється у % по відношенню до показників навчального навантаження, що значаться в індивідуальному плані науково-педагогічного працівника на поточний рік.

2. Складова самооцінювання НПП з методичної діяльності – R_2 , як рівень розроблення навчально-методичних матеріалів – визначається за показниками наведеними в таблиці Б.3

Таблиця Б.3

Складова самооцінювання НПП з методичної діяльності – R_2 , як рівень розроблення навчально-методичних матеріалів

№ з/п	Показник	Коефіцієнти вагомості
	Інтегральний показник рейтингу НПП з методичної діяльності	1,0
1.	Підготовка матеріалів щодо ліцензування, акредитація спеціальності	Визначаються в Університеті методом проведення експертного оцінювання
2.	Підготовка навчально-методичних видань (у календарному році, що завершився)	
3.	Розроблення складових професійного стандарту та освітньо-професійної програми	
4.	Розроблення (коригування, перероблення) документів планування з навчальних дисциплін, з удосконалення змісту навчальних дисциплін, документації для проведення навчальних занять та проведення контрольних навчальних заходів тощо	

Кожний із зазначених в таблиці показників має бути диференційований на кафедрі (інституті, Університеті) до рівня критеріїв які можуть бути оцінено кожним науково-педагогічним працівником.

Наприклад – підготовка навчально-методичних видань:
 видання підручника для Університету;
 видання навчального посібника для Університету;
 призове місце на конкурсі навчальної літератури в Університеті;
 розміщення підручника, навчального посібника в електронному репозитарії Університету;
 підготовка комплекту навчально-методичних матеріалів для дистанційного навчання.

Складова самооцінювання НПП з методичної діяльності – R_2 , як рівень розроблення навчально-методичних матеріалів – обчислюється у % по відношенню до переліку навчально-методичних матеріалів, що мають бути підготовлені відповідно до індивідуального плану науково-педагогічного працівника на поточний рік.

3. Складова самооцінювання науково-педагогічних працівників з наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності – R_3 , як рівень виконання відповідних завдань – визначається за показниками наведеними в таблиці Б.4

Таблиця Б.4

Складова самооцінювання науково-педагогічних працівників з наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності – R_3 , як рівень виконання відповідних завдань

№ з/п	Показники	Коефіцієнти вагомості
	Інтегральний показник рейтингу НПП з наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності	1,0
1.	Робота у спеціалізованій вченій раді (голова, заступник голови ради, вчений секретар, член ради)	Визначаються в Університеті методом проведення експертного оцінювання
2.	Результати наукових досліджень: наявність звітних матеріалів за підсумками проведених наукових досліджень; опублікування наукових праць; участь у наукових конференціях та семінарах; винахідницька та раціоналізаторська робота; проведення наукової та науково-технічної експертизи; виконання завдань рецензента, офіційного опонента, експерта, написання відгуку на авторефераттощо.	
3.	Результати підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів (представлено до спеціалізованих вчених рад дисертації на отримання наукових ступенів доктора наук та доктора філософії), у яких НПП є науковим консультантом (керівником), у встановлені строки	
4.	Результати винахідницької та раціоналізаторської роботи (подано заявок на патентування винаходів; отримано позитивних рішень на патентування винаходів; прийнято раціоналізаторських пропозицій)	
5.	Участь у проведенні досліджень при проведенні командно-штабних навчань	

Кожний із зазначених в таблиці показників має бути диференційований на кафедрі (інституті, Університеті) до рівня критеріїв які можуть бути оцінено кожним науково-педагогічним працівником. Наприклад – створення на кафедрі елементів навчальної матеріально-технічної бази:

спеціалізованої аудиторії для проведення занять з навчальної дисципліни;
тренажерно-імітаційні пристрої;
пристрої для фізичних демонстрацій на заняттях з навчальної дисципліни;
пристрої на базі персональних електронних обчислювальних машин (ПЕОМ) для підвищення наочності викладання з навчальної дисципліни;
навчальні відеофільми з навчальної дисципліни, в тому числі – на основі застосування 3D технологій.

Складова самооцінювання науково-педагогічних працівників з наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності – R_3 , як рівень виконання відповідних завдань – обчислюється у % по відношенню до переліку завдань, що мають бути підготовлені відповідно до індивідуального плану науково-педагогічного працівника на поточний рік.

4. Складова самооцінювання НПП з організаційної діяльності – R_4 , як рівень виконання відповідних завдань – визначається за показниками наведеними в таблиці Б.5

Таблиця Б.5

Складова самооцінювання науково-педагогічних працівників з організаційної діяльності – R_4 , як рівень виконання відповідних завдань

№ з/п	Показники	Коефіцієнти вагомості
Інтегральний показник рейтингу науково-педагогічних працівників з організаційної діяльності		1,0
1.	Виконання обов'язків куратора групи	Визначаються в Університеті методом проведення експертного оцінювання
2.	Робота в якості голови, заступника голови організаційного (наукового) комітету міжнародної або всеукраїнської конференції	
3.	Робота в якості головного редактора/заступника головного редактора наукового журналу або вісника Університету	
4.	Результати керівництва науковими гуртками військово-наукового товариства слухачів (ВНТС)	
5.	Виконання обов'язків керівника магістерської роботи	
6.	Інші показники	

Кожний із зазначених в таблиці показників має бути диференційований на кафедрі (інституті, Університеті) до рівня критеріїв які можуть бути оцінено кожним науково-педагогічним працівником.

Наприклад – результати керівництва науковими гуртками військово-наукового товариства слухачів:

доповідь слухача на наукових конференціях ВНТС;

заявка слухача на винахід;

заявка слухача на раціоналізаторську пропозицію;

диплом, медаль, грамота, отримані слухачем на конкурсі наукових робіт;

наукова праця, опублікована слухачем;

участь слухача у науково-дослідних роботах.

Результати самооцінювання науково-педагогічного працівника щорічно надаються ним до розгляду предметно-методичною комісією (ПМК), кафедрою, розглядаються на засіданні ПМК, кафедри та затверджуються відкритим голосуванням простою більшістю голосів всіх присутніх, за умови участі в голосуванні не менше двох третин особового складу. Результати голосування заносяться до протоколу. У протоколі фіксуються також пропозиції та висновки щодо вдосконалення професійної діяльності науково-педагогічного працівника у цілому, а також – необхідності тієї чи іншої дії відносно коригування окремого напрямку професійної діяльності.

Інструкція з визначення інтегрального показника якості – K_{Σ} навчального заняття, проведеного науково-педагогічним працівником в Університеті “викладач очима слухача”

Інтегральний показник якості проведеного науково-педагогічним працівником навчального заняття в Університеті (викладач очима слухача) визначається за результатами заповнення експрес-опитувальника (Таблиця В.1). Опитувальник заповнюється слухачами навчальної групи (навчальних груп) по завершенні навчального заняття у той самий день під час самостійної підготовки. Керівництво заповненням опитувальника покладається на відповідним чином підготовленого представника кафедри, навчального відділу науково-дослідної лабораторії, навчальних частин іншої призначеної особи. Підрахунок результатів опитування проводиться після збору усіх опитувальників у відповідному структурному підрозділу Університету за представленим нижче алгоритмом.

В основу підрахунку покладено результати опитування, що позначені слухачами на подрібненій (масштаб 0,25 бали) оцінній п'ятибальній шкалі опитувальника відповідною вертикальною рисою (див. Таблицю В.1).

Далі, результати оцінювання, що проставлені у кожному заповненому опитувальнику по кожному з критеріїв K_i (де i – № № критеріїв, у даному випадку – від № 1.1 до № 4.6 (див. Таблицю В.1)), співвідносяться з балом “5” – еталонним проявом будь-якого критерію за формулою:

$$K_{ij} = \frac{P_{ij}}{P_j^{et}}, \quad (B.1)$$

де: K_{ij} – відносний показник прояву i -го критерію за результатами опитування j -го слухача;

P_{ij} – абсолютний показник прояву i -го критерію, що проставлений в опитувальнику j -м слухачем – від балу “2” до балу “5”;

P_i^{et} – еталонний показник прояву i -го критерію – (бал “5”).

Дана процедура призначена для переходу від абсолютних (бальних) показників до відносних. При цьому, прояв критерію, оцінений балом “2” прирівнюється до “0”. Наприклад, якщо критерій № 3.7 (див. Таблиця В.1) – “Демонстрація культури мовлення, чіткої дикції, оптимального темпу викладання” оцінено на шкалі у 3,5 бали, то відносний показник $K_{3.7} = 3,5 : 5 = 0,7$. А якщо, припустимо, критерій № 1.4 – “Підбиття підсумків заняття, постановка завдань на самостійну підготовку” оцінено у 2,0 бали, то – $K_{1.4} = 0 : 5 = 0$. Аналогічно визначається прояв у ході занять усіх інших критеріїв.

Далі, підраховується K_{icp} – середньоарифметичне значення відносних показників K_{ij} за кожним з критеріїв, що оцінені j -м слухачем у навчальній групі (групах) за формулою:

$$K_{icp} = \frac{\sum_{j=1}^n K_{ij}}{n}, \quad (B.2)$$

де K_{icp} – усереднений відносний показник прояву i -го критерію в навчальній групі;

K_{ij} – відносний показник прояву i -го критерію за опитуванням j -го слухача;

$\sum_{j=1}^n K_{ij}$ – сума відносних показників прояву i -го критерію за опитуванням j -го слухача;

n – кількість слухачів в навчальній групі (групах), що заповнювали опитувальник.

Оскільки в основу інтегрального показника – K_{Σ} якості навчального заняття покладено підрахунок прояву окремих критеріїв у кожній з груп критеріїв, то необхідно визначити усереднений відносний показник прояву i -х критеріїв у m -й групі критеріїв.

$$K_{icp.gr} = \frac{\sum_{i=1}^n K_{icp}}{n} \quad (B.3)$$

де: $K_{icp.gr}$ – усереднений відносний показник прояву i -х критеріїв у m -й групі критеріїв;

m – кількість критеріїв K_{icp} у m -й групі критеріїв.

Критерії, що представлено в опитувальнику пов'язані один з одним і являють собою цілісну ієрархічну структуру, що розміщено на трьох рівнях: “0”; “1”; “2” (див. Таблицю В.2). На нульовому рівні – інтегральний показник якості проведеного навчального заняття – K_{Σ} ; на першому рівні – чотири групові критерії (№№ 1; 2; 3; 4), що утворюють відповідну групу з пов'язаних з ними критеріїв другого рівня; на другому рівні – критерії, що безпосередньо оцінюються слухачами за результатами проведеного науково-педагогічним працівником навчального заняття (№ № 1.1, 1.2, 1.3... 4.6).

Значущість наведених критеріїв, з точки зору їх впливу на інтегральний показник якості навчального заняття, є різною, тому кожному з них призначається відповідний коефіцієнт вагомості з урахуванням виду занять.

Коефіцієнти вагомості доцільно призначати методом експертних оцінок, що знайшов своє практичне використання в педагогічній кваліметрії. У даному випадку цілком коректно застосовувати спрощений алгоритм експертизи, що передбачає низку послідовних кроків, а саме:

підбір експертної групи – це, як правило, залучення 5–7 досвідчених науково-педагогічних працівників – експертів, з числа яких обирається керівник експертного опитування;

роздача кожному з експертів необхідних для опитування матеріалів (у даному випадку – Ієрархічної структури системи критеріїв з оцінювання якості проведеного викладачем навчального заняття в Університеті (Таблиця В.2); та Індивідуальної анкети для внесення експертом відповідних коефіцієнтів вагомості (Таблиця В.3);

ознайомлення керівником експертної групи з порядком призначення коефіцієнтів вагомості;

безпосереднє внесення (в автономному режимі) кожним з експертів призначених ним коефіцієнтів вагомості в анкету ;

збір розданих експертам матеріалів і підбиття керівником експертної групи підсумків експертного опитування.

Порядок призначення коефіцієнтів вагомості доводиться до експертів керівником експертного опитування, при цьому наголошується на таке:

Коефіцієнт вагомості M_{Σ} інтегрального показника якості навчального заняття – K_{Σ} ; дорівнює “1” або 100 %. Експерту потрібно розподілити ці 100 % між груповими критеріями, призначивши кожному з них відповідну частку від 100 % з урахуванням їх ваги у межах коефіцієнта вагомості M_{Σ} і внести призначені дані в Індивідуальну анкету (приклад – Таблиця В.3). У таблиці В.3 сума коефіцієнтів вагомості у кожному стовпчику дорівнює 100 %. Дані з індивідуальних анкет за результатами опитування п експертів вносяться ведучим експертного опитування в узагальнену анкету для підрахунку усереднених коефіцієнтів вагомості M_{jcp} у % та у відносних показниках (Таблиця В.4).

M_{jcp} визначається за формулою В.4.

$$M_{jcp} = \frac{\sum_{i=1}^n M_i}{n} \quad (B.4)$$

M_{jcp} – усереднений коефіцієнт вагомості j-го критерію;

де: $\sum_{i=1}^n M_i$ – сумарний показник коефіцієнта вагомості j-го критерію n – експертів;
n – кількість експертів.

ЕКСПРЕС - ОПИТУВАЛЬНИК

з оцінювання здобувачами вищої військової освіти якості проведеного науково-педагогічним працівником навчального заняття
(на прикладі групового заняття)

Шановні товариші слухачі, просимо Вас висловити власну думку щодо якості проведеного викладачем навчального заняття шляхом оцінювання кожного з критеріїв представленої таблиці, використовуючи наведену чотирьохбальну оцінну шкалу. Вам потрібно у стовпчику “Результат оцінювання (Р, бали)” поставити вертикальну риску у будь-якому місці подрібненої оцінної шкали (від балу «2» до балу «5», масштаб – 0,25 бала), що відповідає Вашому сприйняттю прояву кожного з представлених критеріїв у ході заняття. При цьому, бал «5» – це еталон прояву критерію (найвищий показник, що тільки можна собі уявити), бал «2» – найнижчий його прояв. Решта – відповідно. Своє прізвище зазначити не обов’язково.

Назва навчальної дисципліни (вписати _____)

Вид заняття: лекція, групове, практичне, семінарське заняття тощо (підкреслити або вписати _____)

Час проведення занять (підкреслити): 1) перша пара; 2) друга пара; 3) третя пара; 4) четверта пара.

Таблиця В.1

Експрес - опитувальник

№ з/п	Показники та критерії оцінювання якості проведеного навчального заняття (К)	Результат оцінювання (Р, бали)
1. Організація заняття:		
1.1	Своєчасність початку, закінчення заняття, дотримання часу, відведеного на перерву	2 3 4 5
1.2	Оптимальність витрат навчального часу на організаційні заходи (прийом рапорту, перевірка присутності слухачів на занятті тощо)	2 3 4 5
1.3	Підтримання дисципліни в ході заняття, уникнення надмірного адміністрування	2 3 4 5
1.4	Підбиття підсумків заняття, постановка завдань на самостійну підготовку	2 3 4 5
2. Прояв морально-етичних якостей викладача у ході заняття:		
2.1	Дотримання норм викладацької етики: гідна манера поведінки, охайність зовнішнього вигляду	2 3 4 5
2.2	Поважне й уважне ставлення викладача як до окремого слухача, так і до колективу навчальної групи в цілому, без будь-яких упереджень	2 3 4 5
2.3	Педагогічний такт викладача: почуття міри, витримка та врівноваженість	2 3 4 5
2.4	Адекватна вимогливість викладача до слухачів під час заняття, рівне ставлення до них, принциповість, об’єктивність	2 3 4 5
2.5	Прояв викладачем толерантності, терпимості до інших поглядів	2 3 4 5
2.6	Прояв викладачем у ході занять національної свідомості, патріотизму, їх органічне поєднання із змістом навчання	2 3 4 5

№ з/п	Показники та критерії оцінювання якості проведеного навчального заняття (К)	
3. Прояв дидактичної компетентності викладача у ході заняття :		
3.1	Визначення цілей заняття, розкриття викладачем значимості змісту заняття для подальшої професійної діяльності слухача у військах (силах)	2345
3.2	Вільне володіння викладачем матеріалом навчальної дисципліни, конкретного заняття, наявність високих професійних знань, демонстрація загальної ерудиції	2345
3.3	Уміння викладача доступно, зрозуміло викладати матеріал, роз'яснювати складні моменти, наводити доречні приклади, виділяти головне, зберігати логічну послідовність викладання, уміння переконувати	2345
3.4	Уміння викладача підтримувати зацікавленість аудиторії в пізнавальній діяльності, створювати проблемні ситуації під час заняття, спонукати до дискусії	2345
3.5	Забезпечення викладачем зв'язку навчального матеріалу із сучасними досягненнями науки, військової справи	2345
3.6	Створення викладачем мотиваційної основи (поштовху) для самостійного поглибленого вивчення навчального матеріалу заняття, навчальної дисципліни, спонукання до творчості та ініціативи	2345
3.7	Демонстрація викладачем культури мовлення, чіткої дикції, оптимального темпу викладання	2345
3.8	Уміння викладача зняти напруження і втому аудиторії, почуття гумору	2345
4. Відчуття слухачем (курсантом) внеску від проведеного навчального заняття у формування особистого військового професіоналізму, загальної ерудиції :		
4.1	Отримані на занятті знання розширили мій загальний кругозір	2345
4.2	Я зрозумів сутність викладеного на занятті навчального матеріалу	2345
4.3	У мене склалося певне уявлення щодо можливості застосування здобутих на занятті знань, навичок, умінь в умовах мирного часу	2345
4.4	У мене склалося певне уявлення щодо можливості застосування здобутих на занятті знань, навичок, умінь в умовах воєнного часу	2345
4.5	За результатами проведеного заняття я усвідомив потребу щодо самовдосконалення, саморозвитку в контексті піднятих у ході заняття проблем	2345
4.6	Загальна логіка, системність і методичні прийоми, що застосовані викладачем у ході заняття, є прикладом для наслідування у подальшій моїй професійній діяльності	2345

Ієрархічна структура системи критеріїв з оцінювання якості проведеного науково-педагогічним працівником навчального заняття в Університеті (на прикладі групового заняття)

Рівні системи критеріїв			№№ критеріїв
0-й рівень Інтегральний показник	1-й рівень – Групові критерії	2-й рівень – Критерії, що підлягають безпосередньому оцінюванню слухачами якості проведеного викладачем навчального заняття в Університеті (на прикладі групового заняття)	
	1.Організація проведення заняття	Своєчасність початку, закінчення заняття, дотримання часу, відведеного на перерву	1.1
		Оптимальність витрат навчального часу на організаційні заходи (прийом рапорту, перевірка присутності слухачів на занятті)	1.2
		Підтримання дисципліни в ході заняття	1.3
		Підбиття підсумків заняття, постановка завдань на самостійну підготовку	1.4
	2.Прояв морально-етичних якостей викладача у ході заняття	Дотримання норм викладацької етики: гідна манера поведінки, охайність зовнішнього вигляду	2.1
		Поважне й уважне ставлення викладача як до окремого слухача, так і до колективу навчальної групи в цілому, без будь-яких упереджень	2.2
		Педагогічний такт викладача: почуття міри, витримка та врівноваженість	2.3
		Адекватна вимогливість викладача до слухачів під час заняття, рівне ставлення до них, принциповість, об'єктивність	2.4
		Прояв толерантності, терпимості до інших поглядів	2.5
		Прояв викладачем у ході занять національної свідомості, патріотизму, їх органічне поєднання із змістом навчання	2.6
	3.Прояв дидактичної компетентності викладача у ході заняття	Визначення цілей заняття, розкриття викладачем значимості змісту заняття для подальшої професійної діяльності слухача у військах (силах)	3.1
		Вільне володіння викладачем матеріалом навчальної дисципліни, конкретного заняття, наявність високих професійних знань, демонстрація загальної ерудиції	3.2
		Уміння викладача зберігати логічну послідовність викладання, доступно доносити матеріал, роз'яснювати складні моменти, наводити доречні приклади, виділяти головне	3.3

	Уміння викладача підтримувати зацікавленість аудиторії в пізнавальній діяльності, створювати проблемні ситуації під час заняття, спонукати до дискусії	3.4
	Забезпечення викладачем зв'язку матеріалу навчального заняття із сучасними досягненнями науки, військової справи	3.5
	Створення викладачем мотиваційної основи для самостійного поглибленого вивчення навчального матеріалу заняття, навчальної дисципліни, спонукання до творчості та ініціативи	3.6
	Демонстрація викладачем культури мовлення, чіткої дикції, оптимального темпу викладання	3.7
	Уміння викладача зняти напруження і втому аудиторії, почуття гумору	3.8
4.Внесок проведеного навчального заняття у формування військового професіоналізму, загальної ерудиції	Отримані на занятті знання розширили мій загальний кругозір	4.1
	Я зрозумів сутність викладеного на занятті навчального матеріалу	4.2
	У мене склалося певне уявлення щодо можливості застосування здобутих на занятті знань, навичок, умінь в умовах мирного часу	4.3
	У мене склалося певне уявлення щодо можливості застосування здобутих на занятті знань, навичок, умінь в умовах воєнного часу	4.4
	За результатами проведеного заняття я усвідомив потребу щодо самовдосконалення, саморозвитку в контексті піднятих у ході заняття проблем	4.5
	Загальна логіка, системність і методичні прийоми, що застосовані викладачем у ході заняття, є прикладом для наслідування у подальшій моїй професійній діяльності	4.6

Таблиця В.3

Індивідуальна анкета для призначення експертом коефіцієнтів вагомості (варіант)

№ № групових критеріїв (K_i)	Коефіцієнти вагомості M_j групових критеріїв K_i , що призначені експертом, у % (від 100%)
1	10 %
2	15 %
3	25 %
4	50 %
Σ	100 %

Таблиця В.4

Анкета для підрахунку усереднених коефіцієнтів вагомості $M_{j, \text{ср.}}$ групових критеріїв K_i за результатами опитування п експертів (варіант)

№ № групових критеріїв (K_i)	Коефіцієнти вагомості $M_{j, \text{ср.}}$ для критеріїв K_i гр., %, що призначені експертами №:					Усереднені коефіцієнти вагомості $M_{j, \text{ср.}}$ гр. групових критеріїв K_i гр.	
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	У %	У відносних показниках
1	15 %	10%	10%	15%	10%	12 %	0,12
2	15%	10%	15%	20%	10%	14 %	0,14
3	20%	20%	30%	20%	30%	24 %	0,24
4	50%	60%	45%	45%	50%	50 %	0,5
Σ (K_i)	100 %	100%	100%	100%	100%	100%	1,0

$$K_{\Sigma i} = K_{i \text{ср.гр.}} \cdot M_{j \text{ср.}}, \quad (\text{В.5})$$

де: $K_{\Sigma i}$ – частковий показник якості проведеного заняття у m -й групі критеріїв;

$K_{i \text{ср.гр.}}$ – усереднений груповий показник прояву i -х критеріїв у m -й групі критеріїв;

$M_{j \text{ср.}}$ – усереднений відносний коефіцієнт вагомості прояву i -х критеріїв у m -й групі критеріїв;

$$K_{\Sigma} = \frac{\sum_{i=1}^n K_{\Sigma i}}{m}, \quad (\text{В.6})$$

де: K_{Σ} – інтегральний показник якості проведеного заняття

$\sum_{i=1}^n K_{\Sigma i}$ – усереднений відносний показник прояву i -х критеріїв у m -й групі

m – кількість груп критеріїв у системі критеріїв

Таблиця В.5

Підрахунок інтегрального показника якості навчального заняття (варіант)

№№ розділів	№№ та зміст критеріїв	$K_{i,cr.}$	$K_{i,cr.}$	$M_{j,cr.}$ р	$K_{\Sigma i}$
1.Організація заняття	1.1. Своєчасність початку, закінчення заняття, дотримання часу, відведеного на перерву	1,0	0,6	0,12	$K_{\Sigma 1}$ =0,07 2
	1.2. Оптимальність витрат навчального часу на організаційні заходи (прийом рапорту, перевірка присутності слухачів на занятті)	0,5			
	1.3. Підтримання дисципліни в ході заняття	0,9			
	1.4. Підбиття підсумків заняття, постановка завдань на самостійну підготовку	0,0			
Прояв морально-етичних якостей викладача у ході заняття	2.1.Дотримання норм викладацької етики: гідна манера поведінки, охайність зовнішнього вигляду	1,0	0,8	0,14	$K_{\Sigma 2}$ = 0,11
	2.2.Поважне й уважне ставлення викладача як до окремого слухача, так і до колективу навчальної групи в цілому, без будь-яких упереджень	0,6			
	2.3.Педагогічний такт викладача: почуття міри, витримка та врівноваженість	1,0			
	2.4.Адекватна вимогливість викладача до слухачів під час заняття, рівне ставлення до них, принциповість, об'єктивність	0,8			
	2.5.Прояв толерантності, терпимості до інших поглядів	0,6			
	2.6.Прояв викладачем у ході занять національної свідомості, патріотизму, їх органічне поєднання із змістом навчання	0,8			
3.Прояв дидактичної компетентності викладача у ході заняття	3.1. Визначення цілей заняття, розкриття викладачем значимості змісту заняття для подальшої професійної діяльності слухача у військах (силах)	0,7	0,7 6	0,24	$K_{\Sigma 3}$ = 0,18
	3.2.Вільне володіння викладачем матеріалом навчальної дисципліни, конкретного заняття, наявність високих професійних знань, демонстрація загальної ерудиції	1,0			
	3.3.Уміння викладача зберігати логічну послідовність викладання, доступно доносити матеріал, роз'яснювати складні моменти, наводити доречні приклади, виділяти головне	0,9			
	3.4.Уміння викладача підтримувати зацікавленість аудиторії в пізнавальній діяльності, створювати проблемні ситуації під час заняття, спонукати до дискусії	0,9			
	3.5.Забезпечення викладачем зв'язку матеріалу навчального заняття із сучасними досягненнями науки, військової справи	0,6			
	3.6.Створення викладачем мотиваційної основи для самостійного поглибленого вивчення навчального матеріалу заняття, навчальної дисципліни, спонукання до творчості та ініціативи	0,7			

	3.7.Демонстрація викладачем культури мовлення, чіткої дикції, оптимального темпу викладання	0,7			
	3.8.Уміння викладача зняти напруження і втому аудиторії, почуття гумору	0,6			
4.Внесок проведеного навчального заняття у формування військового професіоналізму, загальної ерудиції	4.1.Отримані на занятті знання розширили мій загальний кругозір	0,8	0,8	0,5	K_{Σ^4} =0,40
	4.2.Я зрозумів сутність викладеного на занятті навчального матеріалу	1,0			
	4.3.У мене склалося певне уявлення щодо можливості застосування здобутих на занятті знань, навичок, умінь в умовах мирного часу	0,9			
	4.4.У мене склалося певне уявлення щодо можливості застосування здобутих на занятті знань, навичок, умінь в умовах воєнного часу	0,5			
	4.5.За результатами проведеного заняття я усвідомив потребу щодо самовдосконалення, саморозвитку в контексті піднятих у ході заняття проблем	0,8			
	4.6.Загальна логіка, системність і методичні прийоми, що застосовані викладачем у ході заняття, є прикладом для наслідування у подальшій моїй професійній діяльності	0,8			
Інтегральний показник якості проведеного навчального заняття – K_{Σ}					0,762

У таблиці В.5 (варіант) інтегральний показник якості проведеного навчального заняття K_{Σ} склав 0,762 або 76,2%. Втрати становлять 33,8%. Аналіз отриманих результатів свідчить про таке:

Розділ 1 (таблиці В.5) – Організація заняття – втрати склали 40% ($K_{i,cr} = 0,6$ або 60%)

У межах п. 1.2 Розділу 1 – “Оптимальність витрат навчального часу на організаційні заходи (прийом рапорту, перевірка присутності слухачів на занятті – $K_{i,cr} = 0,5$ або 50%) – втрати склали 50%, тобто надмірно багато часу було приділено організаційним заходам на шкоду навчальному часу.

У межах п. 1.4 Розділу 1 “Підбиття підсумків заняття, постановка завдань на самостійну підготовку” – ($K_{i,cr} = 0$ або 0%) – втрати склали 100%, тобто завдання на самостійну підготовку викладачем не ставилися.

Розділ 4 – Внесок проведеного навчального заняття у формування військового професіоналізму, загальної ерудиції – втрати склали 20%.

У межах п. 4.4 Розділу 4 – “В мене склалося певне уявлення щодо можливості застосування здобутих на занятті знань, навичок, умінь в умовах воєнного часу” – ($K_{i,cr} = 0,5$ або 50%) – втрати склали 50%, тобто викладач, на думку слухачів, не приділив достатньої уваги проблемі застосування здобутих знань в умовах воєнного часу.

Подібний аналіз дозволяє відслідковувати втрати, що мали місце в ході проведення викладачем навчальних занять.

Отже, за результатами аналізу можна виокремлювати ті показники, за якими відбулися найбільші втрати щодо якості проведених занять, що націлює викладача на подальше удосконалення організації та методики освітнього процесу.

Методика визначення сумарного рейтингу діяльності кафедри

Сумарний рейтинг кафедри

Модель діяльності кафедри наведена на рис. Г.1.

Згідно з моделлю діяльності сумарний рейтинг кафедри за результатами її діяльності у навчальному році визначається сумою:

$$R = \sum_{i=1}^5 \alpha_i R_i . \quad (\text{Г.1})$$

Зміст умовних позначень в (Г.1) розкритий у таблиці Г.1.

Рисунок Г.1 – Модель діяльності кафедри

Таблиця Г.1

Основні види діяльності кафедри та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Найменування видів діяльності	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення часткових рейтингів
		умовні позначення	числові значення	
1.	Навчальна діяльність	α_1	0,40	R_1
2.	Методична діяльність	α_2	0,25	R_2
3.	Редакційно-видавнича діяльність	α_3	0,10	R_3
4.	Діяльність з удосконалення навчально-матеріальної бази кафедри	α_4	0,10	R_4
5.	Наукова та науково-технічна діяльність	α_5	0,15	R_5
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Частковий рейтинг кафедри з навчальної діяльності визначається сумою:

$$R_1 = \sum_{i=1}^4 \alpha_{1i} R_{1i} . \quad (\text{Г.2})$$

Зміст умовних позначень в (Г.2) розкритий в таблиці Г.4.

1. Навчальна діяльність кафедри			
(Другий рівень декомпозиції моделі діяльності кафедри)			
1.1. Проведення навчальних занять за розкладом	1.2. Керівництво навчальною практикою та військовим стажуванням слухачів	1.3. Керівництво курсовими, магістерськими роботами, виконанням індивідуальних навчальних планів слухачами	1.4. Проведення контрольних навчальних заходів
Рівень оцінок результатів навчальної діяльності кафедри			
1.1. Первинні оцінки обсягу роботи кафедри з проведення навчальних занять (за видами занять)	1.2. Оцінка обсягу роботи кафедри з керівництва військовим стажуванням	1.3. Оцінка обсягу роботи кафедри з керівництва курсовими та магістерськими роботами, виконанням індивідуальних навчальних планів слухачами	1.4. Оцінка обсягу роботи кафедри з проведення контрольних навчальних заходів

Рисунок Г.2 – Модель навчальної діяльності кафедри

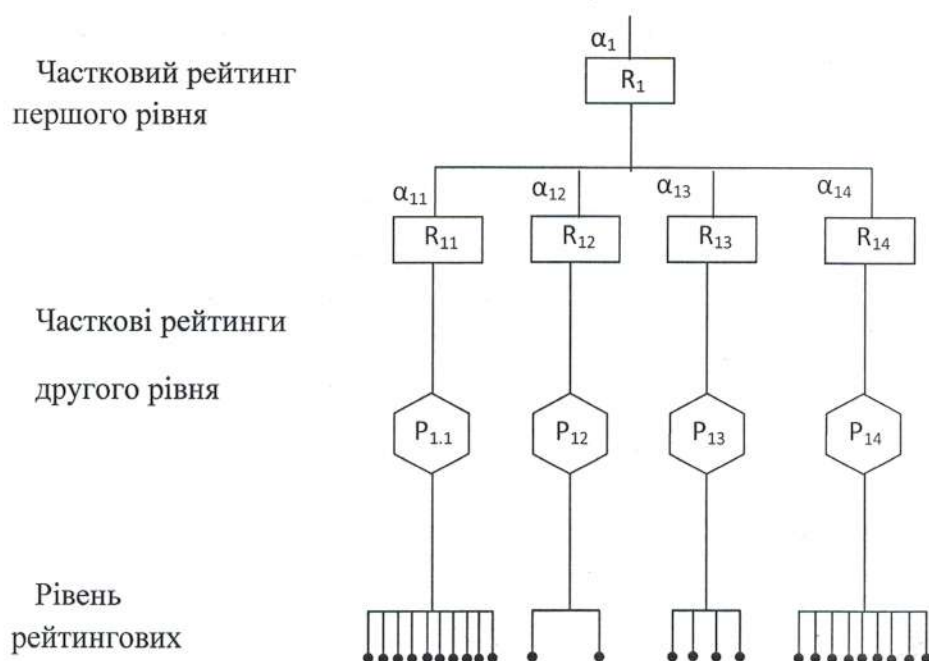

Рисунок Г.3 – Рейтинг-модель навчальної діяльності кафедри

Таблиця Г.4

Види навчальної діяльності кафедри та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Найменування видів навчальної діяльності	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення часткових рейтингів
		умовні позначення	числові значення	
1.	Проведення навчальних занять за розкладом	α_{11}	0,4	R_{11}
2.	Керівництво військовим стажуванням слухачів	α_{12}	0,15	R_{12}
3.	Керівництво курсовими, магістерськими роботами, виконанням індивідуальних навчальних планів слухачами	α_{13}	0,25	R_{13}
4.	Проведення контрольних навчальних заходів	α_{14}	0,20	R_{14}
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

При визначенні часткових рейтингів з усіх видів діяльності кафедри і оцінок за результатами кожного виду діяльності, чисельність НПП кафедри N визначається сумою:

$$N = N_{nc} + \sum_{i=1}^{N_{сум}} \gamma_i N_{сум\ i}, \quad (Г.3)$$

де N_{nc} – чисельність НПП кафедри, що займають посади на повній ставці;

$N_{сум\ i}$ – чисельність НПП кафедри, що займають посади на умовах сумісництва з коефіцієнтом ставки $\gamma_i < 1$.

Частковий рейтинг кафедри з проведення навчальних занять за розкладом обчислюється за формулою:

$$R_{11} = \frac{P_{11}}{\sum_{j=1}^m P_{11j}}, \quad (Г.4)$$

де P_{11} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з проведення навчальних занять за розкладом;

$\sum_{j=1}^m P_{11j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу групи рейтингування.

Рейтингова оцінка P_{11} визначається сумою:

$$P_{11} = \frac{\sum_{i=1}^{10} \beta_{11i} x_{11i}}{n_1 N_1} + \frac{\sum_{i=1}^{10} \beta_{11i} x_{11i}}{n_2 N_2} + \frac{\sum_{i=1}^{10} \beta_{11i} x_{11i}}{n_3 N_3}, \quad (Г.5)$$

де β_{11i} , x_{11i} – вагові коефіцієнти та кількість годин занять за розкладом, проведених кафедрою (таблиця Г.5);

N_1 , N_2 , N_3 – чисельність науково-педагогічних працівників, що проводили заняття з дисциплін, з яких встановлене навчальне навантаження в годинах відповідно складає $n_1 = 660$, $n_2 = 720$, $n_3 = 800$.

Частковий рейтинг кафедри з керівництва військовим стажуванням слухачів обчислюється за формулою:

$$R_{12} = \frac{P_{12}}{\sum_{j=1}^m P_{12j}}, \quad (\Gamma.6)$$

де P_{12} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з керівництва військовим стажуванням слухачів;

$\sum_{j=1}^m P_{12j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу групи рейтингування.

Таблиця Г.5
Види навчальних занять та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Найменування видів навчальних занять	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення кількості навчальних годин
		умовні позначення	числові значення	
1.	Лекція	β_{111}	0,20	x_{111}
2.	Групове заняття	β_{112}	0,15	x_{112}
3.	Групова вправа	β_{113}	0,10	x_{113}
4.	Практичне заняття	β_{114}	0,05	x_{114}
5.	Семінарське заняття	β_{115}	0,05	x_{115}
6.	Консультація	β_{116}	0,05	x_{116}
7.	Індивідуальне навчальне заняття	β_{117}	0,07	x_{117}
8.	Тактичне (тактико-спеціальне) заняття	β_{118}	0,08	x_{118}
9.	Тактичне (тактико-спеціальне) навчання	β_{119}	0,10	x_{119}
10.	Командно-штабне навчання	β_{1110}	0,15	x_{1110}
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Рейтингова оцінка P_{12} визначається сумою:

$$P_{12} = \frac{\sum_{i=1}^2 \beta_{12i} x_{12i}}{n_1 N_1} + \frac{\sum_{i=1}^2 \beta_{12i} x_{12i}}{n_2 N_2} + \frac{\sum_{i=1}^2 \beta_{12i} x_{12i}}{n_3 N_3}, \quad (\Gamma.7)$$

де β_{12i} , x_{12i} – вагові коефіцієнти та кількість навчальних годин, витрачених кафедрою на виконання відповідних видів навчальної діяльності (таблиця Г.6);

N_1 , N_2 , N_3 – чисельність науково-педагогічних працівників, що проводили заняття з дисциплін, з яких встановлене навчальне навантаження в годинах $n_1 = 660$, $n_2 = 720$, $n_3 = 800$.

Таблиця Г.6

Керівництво військовим стажуванням

№№ з/п	Найменування окремих видів навчальної діяльності	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення кількості годин
		умовні позначення	числові значення	
1.	Сума вагових коефіцієнтів керівництва військовим стажуванням слухачів	β_{121}	1,0	x_{121}

Частковий рейтинг кафедри з керівництва курсовими, магістерськими роботами, виконанням індивідуальних навчальних планів слухачами обчислюється за формулою:

$$R_{13} = \frac{P_{13}}{\sum_{j=1}^m P_{13j}}, \quad (Г.8)$$

де P_{13} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з керівництва курсовими, магістерськими роботами, виконанням індивідуальних планів слухачами;

$\sum_{j=1}^m P_{13j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу групи рейтингування.

Рейтингова оцінка P_{13} визначається сумою:

$$P_{13} = \frac{\sum_{i=1}^4 \beta_{13i} x_{13i}}{n_1 N_1} + \frac{\sum_{i=1}^4 \beta_{13i} x_{13i}}{n_2 N_2} + \frac{\sum_{i=1}^4 \beta_{13i} x_{13i}}{n_3 N_3}, \quad (Г.9)$$

де β_{13i} , x_{13i} – вагові коефіцієнти та кількість годин, затрачені кафедрою на виконання видів навчальної діяльності (таблиця Г.7);

n_1 , n_2 , n_3 – нормативне навчальне навантаження для кафедри по групах дисциплін;

N_1 , N_2 , N_3 – чисельність науково-педагогічних працівників, що проводили заняття з дисциплін, з яких встановлене навчальне навантаження в годинах складає $n_1 = 660$, $n_2 = 720$, $n_3 = 800$.

Таблиця Г.7

Окремі види діяльності кафедри та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Види навчальної діяльності	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення кількості навчальних годин
		умовні позначення	числові значення	
1.	Керівництво курсовими роботами	β_{131}	0,20	x_{131}
2.	Керівництво магістерськими роботами	β_{132}	0,50	x_{132}
3.	Керівництво виконанням індивідуальних навчальних планів слухачами	β_{133}	0,30	x_{133}
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Частковий рейтинг кафедри з проведення контрольних навчальних заходів обчислюється за формулою:

$$R_{14} = \frac{P_{14}}{\sum_{j=1}^m P_{14j}}, \quad (\Gamma.10)$$

де P_{14} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з проведення контрольних навчальних заходів;

$\sum_{j=1}^m P_{14j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу групи рейтингування.

Рейтингова оцінка P_{14} визначається за формулою:

$$P_{14} = \frac{\sum_{i=1}^9 \beta_{14i} x_{14i}}{n_1 N_1} + \frac{\sum_{i=1}^9 \beta_{14i} x_{14i}}{n_2 N_2} + \frac{\sum_{i=1}^9 \beta_{14i} x_{14i}}{n_3 N_3}, \quad (\Gamma.11)$$

де β_{14i} , x_{14i} – вагові коефіцієнти та кількість годин, затрачених кафедрою на проведення різних контрольних навчальних заходів, передбачених навчальними планами та робочими програмами навчальних дисциплін (таблиця Г.8);

n_1 , n_2 , n_3 – нормативне навчальне навантаження для кафедри по групах навчальних дисциплін;

N_1 , N_2 , N_3 – чисельність НПП, що проводили заняття з дисциплін, з яких встановлене навчальне навантаження в годинах $n_1 = 660$, $n_2 = 720$, $n_3 = 800$.

Таблиця Г.8

Види контрольних навчальних заходів та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Найменування видів контрольних навчальних заходів	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення кількості навчальних годин
		умовні позначення	числові значення	
1.	Екзамен з навчальної дисципліни	β_{141}	0,15	x_{141}
2.	Диференційований залік з навчальної дисципліни	β_{142}	0,10	x_{142}
3.	Залік з навчальної дисципліни	β_{143}	0,05	x_{143}
4.	Захист курсової роботи	β_{144}	0,05	x_{144}
5.	Захист магістерської роботи	β_{146}	0,35	x_{145}
6.	Державний екзамен	β_{148}	0,25	x_{146}
7.	Вступний екзамен	β_{149}	0,05	x_{147}
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Частковий рейтинг кафедри з методичної діяльності
 Модель методичної діяльності кафедри наведена на рис. Г.4

2. Методична діяльність кафедри						
(Другий рівень декомпозиції моделі діяльності кафедри)						
2.1. Участь в розробці професійних стандартів, освітньо-професійних програм	2.2. Розробка документів з планування з навчальних дисциплін	2.3. Робота з удосконалення змісту навчальних дисциплін	2.4. Розробка документації для проведення навчальних занять	2.5. Розробка документації для проведення контрольних навчальних заходів	2.6. Робота з проведення інструкторсько-методичних, показових, відкритих та пробних занять	2.7. Робота з проведення контролю навчальних занять посадовими особами кафедри
Рівень первинних оцінок результатів методичної діяльності						
2.1. Первинні оцінки обсягу роботи кафедри з участі в розробці професійних стандартів, освітньо-професійних програм	2.2. Первинні оцінки обсягу роботи кафедри щодо розробки документів з планування з навчальних дисциплін	2.3. Первинні оцінки обсягу роботи кафедри з удосконалення змісту навчальних дисциплін	2.4. Первинні оцінки обсягу роботи кафедри з розробки документації для проведення навчальних занять	2.5. Первинні оцінки обсягу роботи кафедри з розробки документації для проведення контрольних навчальних заходів	2.6. Первинні оцінки обсягу роботи кафедри з інструкторсько-методичних, показових, відкритих та пробних занять	2.7. Первинні оцінки обсягу роботи кафедри з контролю навчальних занять посадовими особами кафедри

Рисунок Г.4 – Модель методичної діяльності кафедри

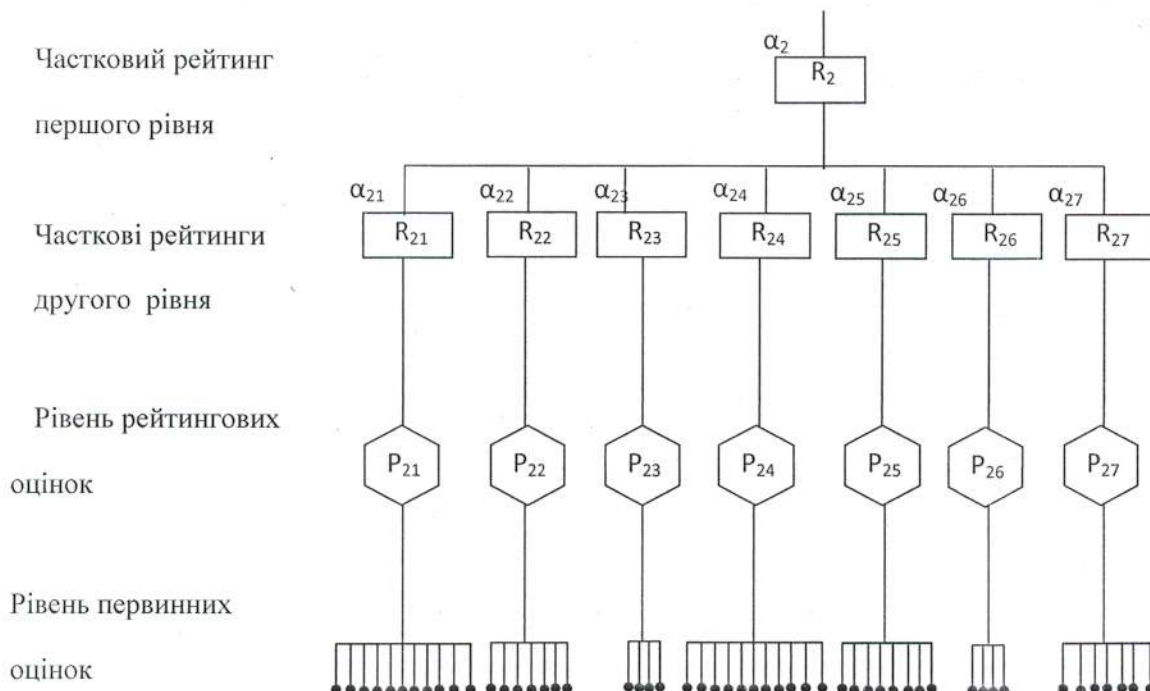

Рисунок Г.5 – Рейтинг-модель методичної діяльності кафедри
 Частковий рейтинг кафедри з методичної діяльності визначається сумою:

$$R_2 = \sum_{i=1}^7 \alpha_{2i} R_{2i} . \quad (\text{Г.12})$$

Зміст умовних позначень в (Г.12) розкритий у таблиці Г.9.

Таблиця Г.9

Види методичної діяльності кафедри та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Найменування видів методичної діяльності	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення рейтингів R_{2i}
		умовні позначення	числові значення	
1.	Участь в розробці професійних стандартів, освітньо-професійних програм	α_{21}	0,18	R_{21}
2.	Розробка документів з планування навчальних дисциплін	α_{22}	0,17	R_{22}
3.	Робота з удосконалення змісту навчальних дисциплін	α_{23}	0,20	R_{23}
4.	Розробка документації для проведення навчальних занять	α_{24}	0,13	R_{24}
5.	Розробка документації для проведення контрольних навчальних заходів	α_{25}	0,12	R_{25}
6.	Робота з проведення інструкторсько-методичних, показових, відкритих та пробних занять	α_{26}	0,10	R_{26}
7.	Робота з проведення контролю навчальних занять посадовими особами кафедри	α_{27}	0,10	R_{27}
Сума коефіцієнтів вагомості			1,0	

Частковий рейтинг кафедри з участі в розробці професійних стандартів, освітньо-професійних програм обчислюється за формулою:

$$R_{21} = \frac{P_{21}}{\sum_{j=1}^m P_{21j}}, \quad (\text{Г.13})$$

де P_{21} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з участі в розробці професійних стандартів, освітньо-професійних програм;

$\sum_{j=1}^m P_{21j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу групи рейтингування. Рейтингова оцінка P_{21} визначається формулою:

$$P_{21} = \frac{\sum_{i=1}^{11} \beta_{21i} M_{21i}}{N}, \quad (\text{Г.14})$$

де β_{21i} , M_{21i} – вагові коефіцієнти та кількість розроблених документів (таблиця Г.10);

N – чисельність НПП кафедри у звітному навчальному році.

У таблиці Г.10 враховуються тільки ті документи, які затверджені за встановленим в Університеті порядком у звітному навчальному році.

Частковий рейтинг кафедри з розробки документів щодо планування з навчальних дисциплін обчислюється за формулою:

$$R_{22} = \frac{P_{22}}{\sum_{j=1}^m P_{22j}}, \quad (\text{Г.15})$$

де P_{22} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з розробки документів з планування з навчальних дисциплін;

$\sum_{j=1}^m P_{22j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу групи рейтингування.

Таблиця Г.10

Види робіт кафедри з розробки стандартів вищої освіти

№ з/п	Найменування робіт	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення кількості документів
		умовні позначення	числові значення	
1.	Розробка професійних стандартів	β_{211}	0,17	M_{211}
2.	Перероблення професійних стандартів	β_{212}	0,08	M_{212}
3.	Розробка освітньо-професійних програм	β_{213}	0,17	M_{213}
4.	Перероблення освітньо-професійних програм	β_{214}	0,08	M_{214}
5.	Розробка навчального плану	β_{215}	0,12	M_{215}
6.	Перероблення навчального плану	β_{216}	0,08	M_{216}
7.	Розробка робочого навчального плану	β_{217}	0,10	M_{217}
8.	Перероблення робочого навчального плану	β_{218}	0,07	M_{218}
9.	Розробка програм навчальних дисциплін	β_{219}	0,08	M_{219}
10	Перероблення програм навчальних дисциплін	β_{2110}	0,05	M_{2110}
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Рейтингова оцінка P_{22} визначається формулою:

$$P_{22} = \frac{\sum_{i=1}^7 \beta_{22i} M_{22i}}{N}, \quad (\text{Г.16})$$

де β_{22i} , M_{22i} – вагові коефіцієнти та кількість розроблених документів (таблиця Г.11);

N – чисельність науково-педагогічних працівників кафедри у звітному навчальному році.

У таблиці Г.11 враховуються тільки ті документи, які затверджені за встановленим в Університеті порядком у звітному навчальному році.

Таблиця Г.11

Види діяльності кафедри з розробки документів з планування з навчальних дисциплін та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Найменування видів діяльності	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення кількості документів
		умовні позначення	числові значення	
1.	Розробка робочих програм навчальних дисциплін	α_{221}	0,25	M_{221}
2.	Коригування робочих програм навчальних дисциплін	α_{222}	0,15	M_{222}
3.	Розробка програм навчальних дисциплін	α_{223}	0,25	M_{223}
4.	Перероблення програм навчальних дисциплін	α_{224}	0,15	M_{224}
5.	Розробка індивідуальних навчальних планів слухачів	α_{225}	0,2	M_{225}
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Частковий рейтинг кафедри з удосконалення змісту навчальних дисциплін обчислюється за формулою:

$$R_{23} = \frac{P_{23}}{\sum_{j=1}^m P_{23j}}, \quad (\text{Г.17})$$

де P_{23} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з удосконалення змісту навчальних дисциплін;

$\sum_{j=1}^m P_{23j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу

групи рейтингування.

Рейтингова оцінка P_{23} визначається сумою:

$$P_{23} = \frac{\beta_{231}L_1 + \beta_{232}L_2}{X_d N} + \frac{\beta_{233}L_3 + \beta_{234}L_4}{X_{nl} N}, \quad (\text{Г.18})$$

де $\beta_{231}, \beta_{232}, \beta_{233}, \beta_{234}, L_1, L_2, L_3, L_4$ – вагові коефіцієнти та кількість підготовлених та перероблених за змістом лекцій та нелекційних видів занять (таблиця Г.12);

X_d – кількість двогодинних лекцій з дисциплін кафедри, що розроблені (перероблені) у звітному періоді;

X_{nl} – кількість двогодинних нелекційних занять з дисциплін кафедри, які розроблені (перероблені) у звітному періоді;

N – чисельність НПП кафедри у звітному навчальному році.

Таблиця Г.12

Види діяльності кафедри з удосконалення змісту навчальної дисципліни
та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Найменування видів робіт	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення кількості двогодинних навчальних занять
		умовні позначення	числові значення	
1.	Розробка нової за змістом двогодинної лекції	β_{231}	0,35	L_1
2.	Перероблення за змістом більш ніж на 50 % двогодинної лекції	β_{232}	0,20	L_2
3.	Розробка нового за змістом нелекційного двогодинного навчального заняття	β_{233}	0,30	L_3
4.	Перероблення за змістом більш, ніж на 50 % двогодинного нелекційного навчального заняття	β_{234}	0,15	L_4
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Частковий рейтинг кафедри з розробки документації для проведення навчальних занять обчислюється за формулою:

$$R_{24} = \frac{P_{24}}{\sum_{j=1}^m P_{24j}}, \quad (\text{Г.19})$$

де P_{24} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з розробки навчальної документації для проведення навчальних занять;

$\sum_{j=1}^m P_{24j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу групи рейтингування.

Рейтингова оцінка P_{24} визначається формулою:

$$P_{24} = \frac{\sum_{i=1}^{11} \beta_{24i} N_{24i}}{N}, \quad (\text{Г.20})$$

де β_{24i} , N_{24i} – вагові коефіцієнти та кількість розроблених документів (таблиця Г.13);

N – чисельність науково-педагогічних працівників кафедри у звітному навчальному році.

Таблиця Г.13

Види документації, розробленої кафедрою для проведення навчальних занять, та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Найменування видів документації	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення кількості документів
		умовні позначення	числові значення	
1.	План і повний текст лекцій	β_{241}	0,20	N_{241}
2.	План-конспект, який об'єднує конспект лекції і план лекції	β_{242}	0,12	N_{242}
3.	Методична документація для проведення нелекційних видів навчальних занять			
4.	Групове заняття	β_{243}	0,09	N_{243}
5.	Групова вправа	β_{244}	0,08	N_{244}
6.	Консультація	β_{245}	0,07	N_{245}
7.	Практичне заняття	β_{246}	0,07	N_{246}
8.	Семінарське заняття	β_{247}	0,05	N_{247}
9.	Індивідуальне навчальне заняття	β_{248}	0,04	N_{248}
10.	Командно-штабне навчання	β_{2411}	0,30	N_{249}
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Частковий рейтинг кафедри з розробки документації для проведення контрольних навчальних заходів обчислюється за формулою:

$$R_{25} = \frac{P_{25}}{\sum_{j=1}^m P_{25j}}, \quad (\text{Г.21})$$

де P_{25} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з підготовки документації для проведення контрольних навчальних заходів;

$\sum_{j=1}^m P_{25j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу групи рейтингування.

Рейтингова оцінка P_{25} визначається сумою:

$$P_{25} = \frac{\sum_{i=1}^8 \beta_{25i} N_{25i}}{N}, \quad (\text{Г.22})$$

де β_{25i} , N_{25i} – ваговий коефіцієнт та кількість розроблених документів (таблиця Г.14);

N – чисельність науково-педагогічних працівників кафедри у звітному навчальному році.

Частковий рейтинг кафедри з проведення інструкторсько-методичних, показових, відкритих та пробних занять обчислюється за формулою:

$$R_{26} = \frac{P_{26}}{\sum_{j=1}^m P_{26j}}, \quad (\Gamma.23)$$

де P_{26} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з проведення інструкторсько-методичних, показових, відкритих та пробних занять;

$\sum_{j=1}^m P_{26j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу групи рейтингування.

Таблиця Г.14

Види діяльності кафедри з розробки документації для проведення контрольних навчальних заходів та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Найменування видів діяльності	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення кількості документів
		умовні позначення	числові значення	
1.	Для приймання екзамену з навчальної дисципліни	β_{251}	0,16	N_{251}
2.	Для приймання диференційного заліку з навчальної дисципліни	β_{252}	0,16	N_{252}
3.	Для приймання заліку з навчальної дисципліни	β_{253}	0,11	N_{253}
4.	Для приймання державного екзамену	β_{255}	0,16	N_{254}
5.	Фонд комплексних кваліфікаційних завдань (тестів)	β_{256}	0,21	N_{255}
6.	Фонд контрольних завдань з навчальної дисципліни (тести)	β_{257}	0,10	N_{256}
7.	Для приймання вступного екзамену	β_{258}	0,10	N_{257}
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Рейтингова оцінка P_{26} визначається формулою:

$$P_{26} = \frac{\sum_{i=1}^4 \beta_{26i} N_{26i}}{N}, \quad (\Gamma.24)$$

де β_{26i} , N_{26i} – вагові коефіцієнти та кількість проведених занять (таблиця Г.15);

N – чисельність науково-педагогічних працівників кафедри у звітному навчальному році.

Таблиця Г.15

Окремі види занять, проведені кафедрою, та їх вагові коефіцієнти

№ з/п	Види занять	Вагові коефіцієнти		Умовні позначення кількості проведених занять
		умовні позначення	числові значення	
1	Інструкторсько – методичне заняття	β_{261}	0,40	N_{261}
2	Показове заняття	β_{262}	0,30	N_{262}
3	Відкрите заняття	β_{263}	0,20	N_{263}
4	Пробне заняття	β_{264}	0,10	N_{264}
Сума вагових коефіцієнтів			1,0	

Частковий рейтинг кафедри з проведення контролю навчальних занять посадовими особами кафедри обчислюється за формулою:

$$R_{27} = \frac{P_{27}}{\sum_{j=1}^m P_{27j}}, \quad (\text{Г.25})$$

де P_{27} – рейтингова оцінка обсягу роботи кафедри з проведення контролю навчальних занять посадовими особами кафедри;

$\sum_{j=1}^m P_{27j}$ – сума таких самих оцінок усіх m кафедр, що входять до складу групи рейтингування.

Рейтингова оцінка P_{27} визначається сумою:

$$P_{27} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^6 \beta_{27i} N_{27i}, \quad (\text{Г.26})$$

де β_{27i} , N_{27i} – вагові коефіцієнти та кількість проведеного контролю навчальних занять посадовими особами;

N – чисельність науково-педагогічних працівників кафедри у звітному навчальному році.

За аналогічною системою розроблено часткові рейтинги кафедри з інших видів її діяльності (редакційно-видавничої роботи; діяльності з удосконалення навчальної матеріально-технічної бази кафедри, наукової та науково-технічної діяльності)

Таким чином, за результатами впровадження Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського накопичуватиметься відповідний досвід щодо застосування наведеного інструментарію та його удосконалення відповідно до сучасних вимог. Розроблення критеріїв освітньої діяльності та якості військової освіти, апарату їх кількісної оцінки дозволяють на засадах компетентісного, системного підходу впроваджувати в Університеті систему управління якістю підготовки фахівців з вищою військовою оперативно-стратегічною та оперативно-тактичною освітою.

Методика оцінки рівня психологічного клімату колективу (СПК)

Методика оцінки рівня психологічного клімату колективу (СПК) (далі – Методика) є однією із складових системи моніторингу якості освітньої діяльності в Університеті і призначена для вивчення психологічного клімату колективу, як переважаючого та відносно усталеного його психічного настрою. Структурно Методика містить у собі 4 основні компоненти:

- 1) опитувальник оцінки рівня психологічного клімату колективу;
- 2) інструкцію з оцінювання рівня психологічного клімату колективу;
- 3) рівні і показники сприятливості (несприятливості) соціально-психологічного клімату (СПК) в колективі;
- 4) графік для здійснення переходу від абсолютних показників – до відносних коефіцієнтів – щодо сприятливості психологічного клімату колективу.

Інструкція з оцінки рівня психологічного клімату колективу

Оцінка рівня психологічного клімату колективу будь-якого структурного підрозділу Університету визначається за результатами заповнення опитувальника (Таблиця Д.1) слухачами, науково-педагогічними працівниками, іншими учасниками освітнього процесу. Опитуваним пропонується оцінити прояв зазначених в опитувальнику властивостей психологічного клімату у своєму колективі. Для цього потрібно особам, яких опитують:

1. Прочитати весь текст опитувальника.
 2. Прочитати текст кожного рядка опитувальника спочатку праворуч, потім ліворуч від оцінної шкали.
 3. Закреслити у кожному рядку опитувальника ту оцінку на оцінній шкалі, що, на думку опитуваного, відповідає істині.
 4. Передати заповнений опитувальник особі, яка проводить опитування.
- Зміст оцінних показників на шкалі (цифри з позначками “+”, “-”) або “0”, де закреслюється одна із цифр, що, на думку опитуваного, відповідає істині:

- “3” – властивість проявляється в колективі завжди;
- “2” – властивість проявляється у більшості випадків;
- “1” – властивість проявляється нерідко;
- “0” – проявляється в однаковому ступені й та, й інша властивість.

Особам, які проводять опитування:

1. Роздати опитувальники.
2. Провести інструктаж щодо техніки та об’єктивності заповнення опитувальника.
3. Надати методичну допомогу із заповнення опитувальника тим, хто її потребує.
4. Зібрати опитувальники, перевібивши повноту та якість їх заповнення, і подякувати опитуваних за співпрацю.

Опитувальник для оцінки рівня психологічного клімату колективу

Таблиця Д.1

№ з/п	Показники СПК “+”	Шкала	Показники СПК “-”
1	2	3	4
1.	Переважає бадьорий життєрадісний тон настрою	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Переважає пригнічений настрій
2.	Доброзичливість у ставленні один до одного, взаємні симпатії	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Конфліктність у взаєминах та антипатії
3	У взаєминах між угрупованнями всередині колективу існує взаємна прихильність, порозуміння	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Угруповання конфліктують між собою
4.	Членам колективу подобається разом проводити вільний час, брати участь у спільній діяльності	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Прояв байдужості до більш близького спілкування, виявлення негативного ставлення до спільної діяльності
5.	Успіхи чи невдачі товаришів викликають співпереживання, щире участь усіх членів колективу	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Успіхи чи невдачі товаришів залишають байдужими чи викликають заздрість, злорадість
6.	З повагою ставляться до думки один одного	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Кожен вважає власну думку головною, нетерпимість до думки товаришів.
7.	Досягнення та невдачі колективу переживаються як власні	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Досягнення та невдачі колективу не знаходять відклику у членів колективу
8.	У важкі для колективу часи відбувається емоційне єднання: «один за всіх і всі за одного»	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	У важкі часи колектив “розбалансовується”, виникають чвари, розгубленість, взаємні звинувачення
9.	Почуття гордості за колектив, якщо його відзначають керівники	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	До похвал та заохочень колективу ставляться байдуже
10.	Колектив активний, повний енергії	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Колектив інертний та пасивний
11.	Чутливо й доброзичливо ставляться до нових членів колективу, допомагають їм освоюватися в колективі	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Новачки відчувають себе чужими, до них часто проявляють ворожість
12.	Спільні справи захоплюють усіх, велике бажання працювати колективно	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Колектив неможливо підняти на спільну справу, кожен переймається власними інтересами
13.	У колективі існує справедливе ставлення до всіх членів, підтримують слабких, стають на їх захист	3 ; 2; 1; 0 -1; -2; -3	Колектив помітно розподіляється на “привілейованих” та решту, зневажливе ставлення до слабких

5. Обробити результати опитування та занести отримані дані у Таблицю Д.2*, для цього:

скласти усі абсолютні величини (спочатку зі знаком “+”, потім із знаком “-”) по кожному із заповнених опитувальників;

відрахувати з більшої величини меншу, отримавши цифру зі знаком “+” або “-”;

скласти усі цифри, що отримано після обробки відповідей кожного з опитуваних і суму розділити на їх кількість, за формулою (Д.1):

$$P_{abc} = \frac{\sum_{j=1}^n P_{jind}}{n}, \quad (Д.1)$$

де: P_{abc} – абсолютний показник рівня сприятливості (несприятливості) соціально-психологічного клімату (СПК) в колективі;

P_{jind} – індивідуальний показник рівня сприятливості (несприятливості) соціально-психологічного клімату в колективі j-м опитуваним за результатами анкетування;

$\sum_{j=1}^n P_{jind}$ – сума індивідуальних показників сприятливості (несприятливості) соціально-психологічного клімату в колективі;
n – кількість опитаних.

* – Перехід від абсолютних показників – P_{abc} до відносних коефіцієнтів – КСПК, щодо сприятливості СПК, здійснюється з використанням графіка (рис.Д.1).

Рівні і показники сприятливості (несприятливості) соціально-психологічного клімату (СПК) в колективі – “ключ” методики

Таблиця Д.2

Рівні сприятливості СПК	Показники сприятливості СПК		
	Абсолютні показники рівнів сприятливості СПК – P_{abc}	Якісні показники сприятливості СПК	Відносні (числові) показники сприятливості СПК, K_i СПК
1-й рівень	більше 22	Високий ступінь сприятливості СПК	$0,9 \leq K_{1СПК} < 1,0$
2-й рівень	від 8 до 22	Середній ступінь сприятливості СПК	$0,6 \leq K_{2СПК} < 0,9$
3-й рівень	від 0 до 8	Низький ступінь сприятливості СПК	$0,4 \leq K_{3СПК} < 0,6$
4-й рівень	від 0 до (-8)	Початкова несприятливість СПК	$0,15 \leq K_{4СПК} < 0,4$
5-й рівень	від (-8) до (-10)	Середня несприятливість СПК	$0,1 \leq K_{5СПК} < 0,15$
6-й рівень	від (-10) і нижче	Сильна несприятливість СПК	$0 \leq K_{6СПК} < 0,1$

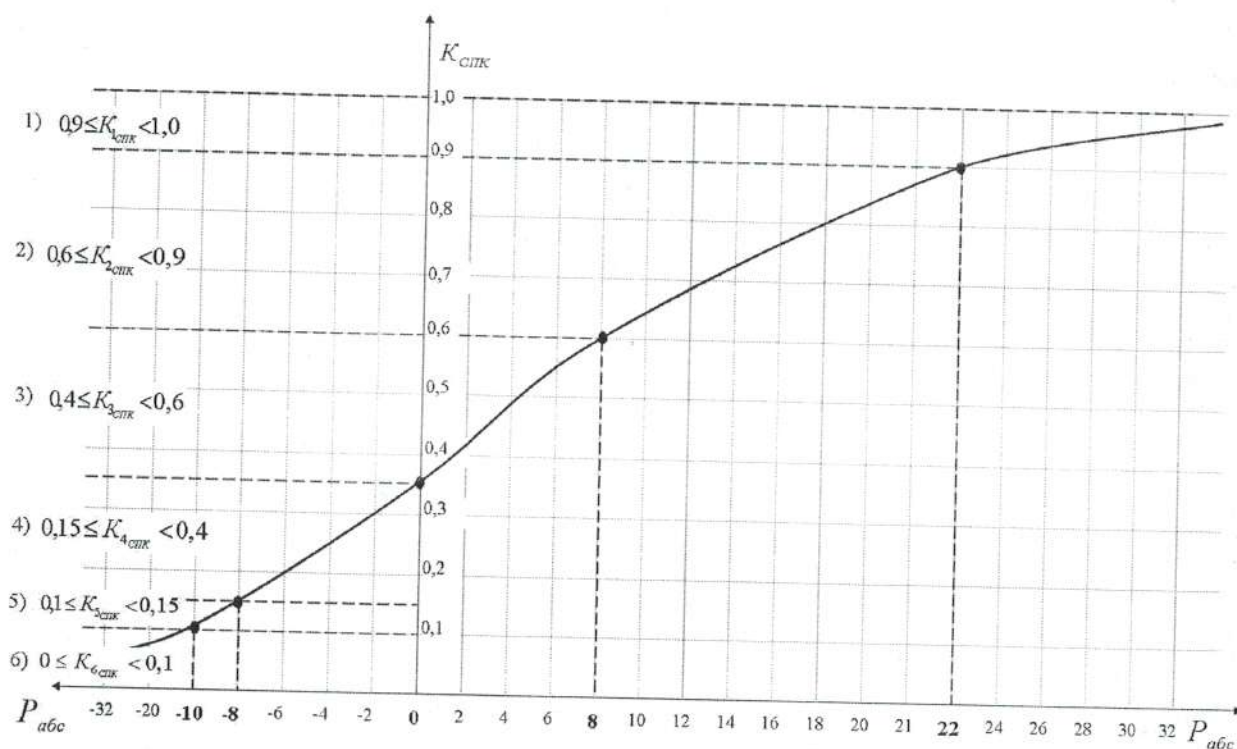

Рисунок Д.1. Графік для здійснення переходу від абсолютних показників – $P_{абс}$ до відносних коефіцієнтів – КСПК щодо сприятливості психологічного клімату колективу

Припустимо, що абсолютний показник рівня сприятливості (несприятливості) соціально-психологічного клімату в колективі кафедри – $P_{абс} = 18$. Для переходу до відносного коефіцієнту – КСПК достатньо піднятися прямою лінією по вертикалі від цифри 18 на осі $P_{абс}$ до перетину цієї лінії з кривою графіка і ліворуч по горизонталі отримати на осі КСПК відповідне значення. У даному випадку – $K_{СПК} = 0,8$ від еталонної “1” або 80% від 100 %, що свідчить про середній ступінь сприятливості СПК (Таблиця Д.2).

Аналогічно можна отримати кількісні значення по кожному з показників таблиці Д.1 та здійснити якісно-кількісний аналіз рівня сприятливості (несприятливості) психологічного клімату в колективі як у цілому, так і за окремими складовими. Результати подібного аналізу мають сприяти проведенню керівниками структурних підрозділів Університету відповідних заходів з оптимізації СПК.

Система заходів внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності у Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського

№	Найменування заходів	Періодичність проведення	Відповідальні
1	2	3	4
1. Моніторинг і перегляд навчальних програм			
1.1	Оцінювання якості освітніх програм здобувачів вищої освіти та їх корегування (за необхідності)	1 раз на навчальний рік	Методична рада Університету, заступник начальника університету з навчальної роботи, начальники інститутів
1.2	Участь замовників у розробці освітніх програм	на час розробки освітніх програм	начальники інститутів
1.3	Внесення на розгляд Методичної ради питань оптимізації та удосконалення освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти	1 раз на навчальний рік	заступник начальника університету з навчальної роботи, Методична рада Університету
1.4	Перевірка робочих навчальних планів	1 раз на навчальний рік	науково-методичний центр організації освітньої діяльності
1.5	Перевірка робочих навчальних програм дисциплін, аналіз наявності та якості комплексу навчально-методичного забезпечення дисципліни (спеціальності)	1 раз на навчальний рік	методичні комісії інститутів (навчально-наукових центрів), робоча група Методичної ради Університету
1.6	Аналіз роботи кафедр з формування змісту освітніх програм	1 раз на 3 роки (за графіком)	робоча група Методичної ради Університету, начальники інститутів
2. Оцінювання здобувачів вищої освіти			
2.1	Якість знань здобувачів вищої освіти: вхідний контроль з профільної дисципліни (моніторинг знань слухачів (курсантів, ад'юнктів) I-го курсу); поточний контроль; підсумковий контроль; випускова атестація	1 раз на початку навчання протягом семестру; 1 раз на семестр; 1 раз на рік	Методична рада Університету, начальники інститутів, начальники (завідувачі) кафедр, науковопедагогічні працівники, що забезпечують викладання дисциплін
2.2	Контроль якості самостійної роботи здобувачів вищої освіти	1 раз на семестр	начальники інститутів, начальники (завідувачі) кафедр

1	2	3	4
2.3	Здійснення контролю за проходженням здобувачами вищої освіти військового (флотського) стажування (практики)	2 рази на рік	начальники інститутів, начальники (завідувачі) кафедр, керівники стажування (практики)
2.4	Здійснення контрольних відвідувань навчальних занять слухачів (курсантів, ад'юнктів)	відповідно до планів перевірок	начальники інститутів, начальники (завідувачі) кафедр, науковопедагогічні працівники
2.5	Аналіз роботи військово-наукових товариств здобувачів вищої освіти	1 раз на навчальний рік	заступник начальника університету з наукової роботи
2.6	Анкетування випускників Університету	1 раз на рік	заступник начальника університету з навчальної роботи
2.7	Анкетування здобувачів вищої освіти Університету за підсумками навчання	За окремим рішенням	начальник Університету, заступники начальника університету, відповідно до своїх повноважень, начальники інститутів (центрів)
2.8	Визначення рейтингу здобувачів вищої освіти за підсумками семестру	1 раз на семестр	начальники інститутів, голови слухацьких (курсанських, ад'юнкських) само врядувань
3. Забезпечення якості кадрового складу			
3.1	Визначення кадрових вимог із забезпечення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти	1 раз на рік	начальник Університету
3.2	Моніторинг відповідності наукового та професійного рівнів науково-педагогічних (наукових) працівників кадровим вимогам	1 раз на рік перед початком навчального року	заступник начальника університету з навчальної роботи, заступник начальника університету з наукової роботи
3.3	Перевірка якості проведення навчальних занять науковопедагогічними працівниками Університету (взаємовідвідування занять, відвідування занять начальником (завідувачем) кафедри та ін.)	протягом навчального року	начальники (завідувачі) кафедр, робоча група Методичної ради Університету
3.4	Аналіз своєчасності проходження підвищення кваліфікації та стажування керівного складу, наукових та науково-педагогічних працівників	1 раз на рік	заступник начальника університету з навчальної роботи
3.5	Аналіз стану надання додаткових освітніх платних послуг	1 раз на навчальний рік	заступник начальника університету з навчальної роботи

1	2	3	4
3.6	Визначення рейтингових показників діяльності науковопедагогічних працівників за підсумками навчального та календарного року	2 рази на рік	начальник Університету, заступник начальника університету з навчальної роботи, начальники інститутів (навчально-наукових центрів)
3.7	Визначення рейтингових показників структурних підрозділів за підсумками календарного року	1 раз на рік	начальник Університету, заступник начальника університету з навчальної роботи
3.8	Опитування здобувачів вищої освіти та випускників щодо якості роботи науково-педагогічних працівників	1 раз на навчальний рік	заступник начальника університету з навчальної роботи, начальники інститутів, начальники інститутів (центрів)
4. Забезпечення ресурсів для організації освітнього процесу			
4.1	Аналіз забезпечення освітнього процесу приміщеннями навчального призначення та іншими приміщеннями	1 раз на рік перед початком навчального року	заступник начальника з логістики – начальник логістики
4.2	Аналіз соціально-побутової інфраструктури	1 раз на рік	заступник начальника з логістики – начальник логістики
4.3	Аналіз забезпеченості навчальних аудиторій (навчальних полігонів, макетів місцевості, лабораторій, кабінетів) устаткуванням, обладнанням, сучасними приладами	1 раз на рік	заступник начальника з логістики – начальник логістики
4.4	Перевірка оснащеності комп'ютерними робочими місцями, комп'ютерною і мультимедійною технікою	1 раз на рік	начальник відділу зв'язку та інформаційних систем
4.5	Наявність локальної комп'ютерної мережі, можливість доступу до мережі Інтернет	1 раз на рік	начальник відділу зв'язку та інформаційних систем
4.6	Аналіз наявності та якості навчальних видань на різних носіях (підручники, посібники, конспекти лекцій, методичні вказівки, рекомендації)	1 раз на навчальний рік	заступник начальника університету з навчальної роботи науковометодичний центр організації освітньої діяльності, начальники інститутів (центрів) редакційновидавничий відділ

1	2	3	4
	5. Забезпечення інформаційних систем для ефективного управління освітньою діяльністю		
5.1	Моніторинг функціонування єдиної інформаційної системи управління як програмно-апаратного комплексу, що забезпечує основні функції роботи з документами та базами даних в електронному вигляді з використанням хмарних технологій, спеціалізованого програмного забезпечення та сервісів	протягом року	начальник адміністративного управління сумісно з начальником відділу зв'язку та інформаційних систем
5.2	Періодичний аналіз щодо відповідності ліцензійним вимогам, підсистем: збору, обробки та збереження інформації «Єдина електронна база даних з питань освіти»; диспетчеризації освітнього процесу та розробки розкладів навчальних занять; управління методичним забезпеченням освітнього процесу; управління науково-дослідною роботою; забезпечення електронного документообігу; забезпечення функціонуванням кадрової служби; бухгалтерської й планово-економічної; бібліотечної інформаційної; адміністрування дистанційного навчання	1 раз на рік	начальник Університету, заступники начальника університету, відповідно до своїх повноважень, інститути (центри), адміністративне управління, управління персоналом, фінансове управління
	6. Забезпечення публічної інформації		
6.1	Періодичний контроль регулярного оприлюднення інформації щодо пропонуємих програм підготовки, очікуваних результатів, кваліфікацій, процедур виконання, навчання та оцінювання результатів тощо	щосеместрово	заступник начальника університету з навчальної роботи, науковометодичний центр організації освітньої діяльності, начальники інститутів (центрів)
6.2	Розміщення інформації про заходи Університету, структурних підрозділів, на: офіційному сайті університету та на ВЕБ-сайтах структурних підрозділів	постійно	заступник начальника університету з навчальної роботи, начальники інститутів (центрів)
6.3	Періодична перевірка оприлюднення на сайті університету профілів освітніх програм підготовки фахівців	при запровадженні нової освітньої програми	заступник начальника університету з навчальної роботи науковометодичний центр організації освітньої діяльності начальники інститутів (центрів)

1	2	3	4
6.4	Контроль забезпечення публічності інформації наочними засобами в корпусах та на кафедрах університету	1 раз на рік	заступники начальника університету, відповідно до своїх повноважень, начальники інститутів (центрів)
7. Забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення плагіату в наукових дослідженнях працівників Університету та здобувачів вищої освіти			
7.1	Моніторинг перевірок на плагіат: перед поданням на розгляд Вченої ради наукового видання; перед прийняттям дисертації, поданої для захисту до спеціалізованої вченої ради.	1 раз на навчальний рік	заступник начальника університету з наукової роботи, науковометодичний центр організації наукової та науково-технічної діяльності
7.2	Перевірка наявності видань та розповсюдження методичних матеріалів із визначенням вимог щодо належного оформлення посилань у навчальних та наукових працях	1 раз на навчальний рік	заступник начальника університету з наукової роботи
7.3	Сприяння в ознайомленні здобувачів вищої освіти з правилами академічної доброчесності	1 раз на навчальний рік	заступник начальника університету з наукової роботи, науковометодичний центр організації наукової та науково-технічної діяльності
7.4	Періодична перевірка протоколів засідань кафедр, вчених рад інститутів, методичної комісії інститутів та Методичної ради університету щодо розгляду питань із запобігання та виявлення плагіату	1 раз на навчальний рік	заступник начальника університету з наукової роботи, науковометодичний центр організації наукової та науково-технічної діяльності
8. Політика Університету щодо забезпечення якості освітньої діяльності			
8.1	Аналіз виконання процедур забезпечення якості вищої освіти згідно з планом-графіком їх виконання, розробленим робочою групою за результатом моніторингу системи внутрішнього забезпечення якості освіти	1 раз на навчальний рік	заступник начальника університету з навчальної роботи, заступник начальника університету з наукової роботи, начальники інститутів

Начальник науково-методичного центру
організації освітньої діяльності
полковник

Микола ПАЛАМАР